

ΠΡΟΤΥΠΟ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ

Αρχαίοι Έλληνες
Ιστοριογράφοι
Θουκυδίδου «Ίστορίαι»

Επιμέλεια:
Ιωάννης – Παναγιώτης Αμπελάς,
Γεώργιος Θώδης
Φιλολόγοι

© Copyright, 2014, Νέα Σύμρνη

Σημ. Η μετάφραση αξιοποιεί τα γλωσσικά σχόλια του σχολικού βιβλίου. Οι Γραμματικές, Συντακτικές και Λεξιλογικές Ασκήσεις προέρχονται από τα Κριτήρια Αξιολόγησης του ΚΕΕ. Τα κεφάλαια 70-74 και 79-80 επιμελήθηκε ο κος Ι.Π. Αμπελάς, τις ερωτήσεις Εισαγωγής και τα κεφάλαια 75-78 και 81 επιμελήθηκε ο κος Γ. Θώδης. Η έκδοση δεν έχει κερδοσκοπικό χαρακτήρα και δεν διατίθεται στο εμπόριο.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	3
ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ.....	5
ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΙ, ΒΙΒΛΙΟ 3, ΚΕΦΑΛΑΙΟ 70	7
ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΙ, ΒΙΒΛΙΟ 3, ΚΕΦΑΛΑΙΑ 71-73.....	10
ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΙ, ΒΙΒΛΙΟ 3, ΚΕΦΑΛΑΙΟ 75	14
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ-ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ-ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ 3. 70.....	17
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ-ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ-ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ 3. 71-73.....	20
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ-ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ-ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ 3. 74.....	22
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ-ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ-ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ 3. 75.....	24
ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΙ, ΒΙΒΛΙΟ 3, ΚΕΦΑΛΑΙΑ 76-77.....	27
ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΙ, ΒΙΒΛΙΟ 3, ΚΕΦΑΛΑΙΟ 78	29
ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΙ, ΒΙΒΛΙΟ 3, ΚΕΦΑΛΑΙΑ 79-80.....	31
ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΙ, ΒΙΒΛΙΟ 3, ΚΕΦΑΛΑΙΟ 81	34
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ-ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ-ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ 3.76-77.....	37
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ-ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ-ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ 3.78.....	41
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ-ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ-ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ 3. 79-80.....	45
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ-ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ-ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ 3. 81.....	47
ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΙ, ΒΙΒΛΙΟ 3, ΚΕΦΑΛΑΙΑ 82-83.....	49

**ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
(σσ. σχολ. βιβλίου 18-28)**

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ ΟΛΟΡΟΥ ΑΛΙΜΟΥΣΙΟΣ

1. Η ΖΩΗ ΤΟΥ

1. Να καταγράψετε με συντομία ένα βιογραφικό σημείωμα για το Θουκυδίδη.
2. Ποια ήταν τα κύρια γνωρίσματα της πνευματικής ζωής της Αθήνας κατά την περίοδο της νεότητας και της ωριμότητας του Θουκυδίδη;
3. Με ποια πολιτική θα μπορούσε η Αθήνα να διατηρήσει τη δύναμη της και να κερδίσει τον πόλεμο, σύμφωνα με την έκθεση των εξελίξεων από το Θουκυδίδη;
4. Ποιες ήταν οι πιο οδυνηρές προσωπικές εμπειρίες του Θουκυδίδη κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου;
5. Να εξηγήσετε πώς σχετίζεται η εξορία του Θουκυδίδη με τη συγγραφή του έργου του.

**2. ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ
ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΚΑΙ ΙΔΕΕΣ**

1. Ποιες λογικές μεθόδους χρησιμοποίησε ο Θουκυδίδης για την καταγραφή των ιστορικών γεγονότων;
2. Λαμβάνοντας υπόψη ότι ο ιστορικός επικεντρώνει το ενδιαφέρον του στην πολιτική ιστορία, να προσδιορίσετε ποιες συνέπειες έχει η επιλογή αυτή για τη συγγραφή του έργου του.
3. Ποια αξιολογική κρίση διατυπώνει ο Θουκυδίδης για την Αθηναϊκή συμμαχία και ποιο σχετικό πρόβλημα για αυτήν θέτει;
4. Σε ποια συμπεράσματα κατέληξε για το «πρόβλημα της δύναμης»
5. Ποιες περιπτώσεις εγκλημάτων πολέμου καταγράφει και ποια θεωρεί ως βαθύτερη αιτία τους.
6. Ποια είναι η θέση του ιστορικού στο ζήτημα της παρέμβασης των θεών, της τύχης και της λογικής στα ανθρώπινα. Ποια άλλα παραδείγματα καταγράφει.
7. Ποιος ενσάρκωνε κατά το Θουκυδίδη το πρότυπο του ηγέτη;
8. Ποιο είναι το πρότυπο του πολίτη που προβάλλει ο Θουκυδίδης μέσα στο έργο του;
9. Ποιο λειτουργικό ρόλο επιτελούν τα γνωμικά στο έργο του;

ΜΕΘΟΔΟΣ

1. Ποιες δυσκολίες συνάντησε ο Θουκυδίδης στην έρευνά του για τα γεγονότα πριν από τα Μηδικά;
2. Με ποιες μεθόδους ερεύνησε ο Θουκυδίδης τα γεγονότα που εξιστορεί, ώστε να είναι βέβαιος ότι αυτά που γράφει ανταποκρίνονται στην αλήθεια;
3. Τι γνωρίζετε για τις δημηγορίες και τη σημασία τους στην ανάλυση των ιστορικών γεγονότων;
4. Τι γνωρίζετε για την προσπάθεια του ιστορικού να χρονολογήσει με ακρίβεια τα γεγονότα;

Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ. Ο ΧΡΟΝΟΣ ΤΗΣ ΣΥΝΘΕΣΗΣ ΤΟΥ

1. Ποιες είναι οι εκτιμήσεις των μελετητών για το χρόνο συγγραφής του έργου του Θουκυδίδη;
2. Τι γνωρίζετε για τη διαίρεση του έργου του Θουκυδίδη;

ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΥΦΟΣ

1. Σε ποια διάλεκτο της αρχαίας ελληνικής γράφει το έργο του ο ιστορικός; Να σημειώσετε ορισμένες χαρακτηριστικές γλωσσικές ιδιοτυπίες.
2. Να αναφέρετε ορισμένες τυπικές εκφραστικές επιλογές του συγγραφέα που χαρακτηρίζουν το ύφος του
3. Τι είναι τα πάρισα και τα ομοιοτέλευτα;

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΙ, ΒΙΒΛΙΟ 3, ΚΕΦΑΛΑΙΟ 70

ΚΕΙΜΕΝΟ

[70.1] Οί γὰρ Κερκυραῖοι ἐστασίαζον, ἐπειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι ἦλθον αὐτοῖς οἱ ἐκ τῶν περὶ Ἐπίδαμον ναυμαχιῶν ὑπὸ Κορινθίων ἀφεθέντες, τῷ μὲν λόγῳ ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς προξένοις διηγγυημένοι, ἔργῳ δὲ πεπεισμένοι Κορινθίοις Κέρκυραν προσποιῆσαι. Καὶ ἔπρασσον οὗτοι, ἕκαστον τῶν πολιτῶν μειτώντες, ὅπως ἀποστήσωσιν Ἀθηναίων τὴν πόλιν.

[2] Καὶ ἀφικομένης Ἀττικῆς τε νεῶς καὶ Κορινθίας πρέσβεις ἀγουσῶν καὶ ἐξ λόγους καταστάντων ἐψηφίσαντο Κερκυραῖοι Ἀθηναίους μὲν ξύμμαχοι εἶναι κατὰ τὰ ξυγκείμενα, Πελοποννησίοις δὲ φίλοι ὥσπερ καὶ πρότερον. [3] Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίους τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν.

[4] Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημίᾳ δὲ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

70.1 Στάση των Κερκυραίων

1. Οι Κερκυραίοι λοιπόν βρίσκονταν σε εμφύλια διαμάχη, από τότε που ήλθαν σε αυτούς οι αιχμάλωτοι που είχαν συλληφθεί στις ναυμαχίες γύρω από την Επίδαμο και αφού ελευθερώθηκαν από τους Κορινθίους – φαινομενικά (απελευθερωμένοι) επειδή είχαν εγγυηθεί οι πρόξενοί τους για οχτακόσια τάλαντα, στην πραγματικότητα όμως επειδή είχαν πειστεί να φέρουν με το μέρος των Κορινθίων την Κέρκυρα. Και ενεργούσαν (προδοτικά) αυτοί [δηλ. οι απελευθερωμένοι αιχμάλωτοι], πιάνοντας τον κάθε πολίτη χωριστά, για να απομακρύνουν την πόλη από τους Αθηναίους.

70.2-3 Ανάμειξη Αθηναίων –

Λακεδαιμονίων. Αποφάσεις Κερκυραίων

2. Και αφού έφτασε ένα αθηναϊκό πλοίο και ένα κορινθιακό που έφερναν πρέσβεις και αφού ήρθαν σε διαπραγματεύσεις (οι πρέσβεις), αποφάσισαν οι Κερκυραίοι να είναι σύμμαχοι με τους Αθηναίους σύμφωνα με την ισχύουσα συνθήκη, αλλά και φίλοι με τους Πελοποννησίους όπως ακριβώς και πρωτύτερα (ήταν).

3. Και αυτοί οι άνδρες [δηλ. οι Κερκυραίοι ολιγαρχικοί] (γιατί ο Πειθίας ήταν εθελοντής πρόξενος των Αθηναίων και αρχηγός του δημοκρατικού κόμματος) τον σύρουν στο δικαστήριο, κατηγορώντας τον ότι προσπαθεί να υποδουλώσει την Κέρκυρα στους Αθηναίους.

70.4-5 Δίκη του Πειθία

4. Αυτός αφού αθωώθηκε, κάνει αντιμήνυση με τη σειρά του εναντίον των πέντε πιο πλούσιων αντρών από αυτούς, κατηγορώντας τους ότι κόβουν τις βέργες των κλημάτων των αμπελιών από το ιερό έδαφος του Δία και του Αλκίνου· και ως πρόστιμο για κάθε μία βέργα επιβαλλόταν

καθ' ἐκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ.

[5] Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερά ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὦν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρῆσασθαι.

[6] Οἱ δ' ἐπειδὴ τῷ τε νόμῳ ἐξείροντο καὶ ἅμα ἐπυνθάνοντο τὸν Πειθίαν, ἕως ἔτι βουλῆς ἐστί, μέλλειν τὸ πλῆθος ἀναπέσειν τοὺς αὐτοὺς Ἀθηναίους φίλους τε καὶ ἐχθροὺς νομίζειν, ξυνίσταντό τε καὶ λαβόντες ἐγχειρίδια ἐξαπιναίως ἐς τὴν βουλήν ἐσελθόντες τὸν τε Πειθίαν κτείνουσι καὶ ἄλλους τῶν τε βουλευτῶν καὶ ιδιωτῶν ἐς ἑξήκοντα· οἱ δὲ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθία ὀλίγοι ἐς τὴν Ἀττικὴν τριήρη κατέφυγον ἔτι παροῦσαν.

κατὰ τον νόμο ένας στατήρας.

5. Και αφού αυτοί καταδικάστηκαν να πληρώσουν το πρόστιμο και κάθονταν ως ἱκέτες στους ναούς, εξαιτίας της βαριάς χρηματικής ποινής, για να πληρώσουν το πρόστιμο ύστερα από συμφωνία για το ύψος του, ο Πειθίας (γιατί συνέβαινε να είναι και μέλος της βουλῆς) πείθει [τους Κερκυραίους] ὥστε να εφαρμόσουν τον νόμο.

70.6 Θάνατος του Πειθία μαζί με άλλους βουλευτές και ιδιώτες

6. Αυτοί τότε επειδή αποκλείονταν με βάση τον νόμο [από το να πληρώσουν το πρόστιμο με δόσεις] και επειδή συνάμα πληροφορούνταν για τον Πειθία ότι, όσο ακόμη είναι μέλος της βουλῆς, θα καταφέρει να μεταπείσει το λαό να θεωρούν τους ίδιους με τους Αθηναίους φίλους και ἐχθρούς, συνωμότησαν και αφού πήραν μαχαίρια και μπήκαν ξαφνικά στη βουλή, φονεύουν τον Πειθία και εξήντα περίπου άλλους και από τους βουλευτές και από τους απλούς πολίτες· ωστόσο μερικοί που ήταν ομοϊδεάτες με τον Πειθία, λίγοι στον αριθμό, κατέφυγαν στην αθηναϊκή τριήρη που ήταν ακόμη εκεί.

Ερμηνευτικές Ερωτήσεις 3. 70. 1-6

1. *λόγω μὲν ... ἔργω δέ*: Να εξηγήσετε τη σημασία που έχει η αντίθεση για τη μέθοδο του ιστορικού.
2. *ἐψηφίσαντο Κερκυραῖοι ... πρότερον*: Ποιοι λόγοι υπαγόρευσαν αυτή την απόφαση των Κερκυραίων;
3. Να γράψετε, με βάση το κείμενο, τα αίτια που οδήγησαν τους ολιγαρχικούς στο πραξικόπημα.
4. Να χαρακτηρίσετε την πολιτική κατάσταση που περιγράφει ο Θουκυδίδης στο συγκεκριμένο κείμενο.
5. Ποιες συνθήκες οδήγησαν στη δολοφονία του Πειθία; Πώς κρίνετε το γεγονός;
6. Σε ποια σημεία του κειμένου φαίνεται ότι ο Θουκυδίδης δεν καταγράφει απλώς τα ιστορικά γεγονότα, αλλά εμβαθύνει σ' αυτά (παρουσιάζοντας δηλαδή αίτια, κίνητρα, σκοπιμότητες);

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΙ, ΒΙΒΛΙΟ 3, ΚΕΦΑΛΑΙΑ 71-73

ΚΕΙΜΕΝΟ

[71.1] Δράσαντες δὲ τοῦτο καὶ
 Ξυγκαλέσαντες Κερκυραίους εἶπον ὅτι
 ταῦτα καὶ βέλτιστα εἶη καὶ ἥκιστ' ἂν
 δουλωθεῖεν ὑπ' Ἀθηναίων, τό τε
 λοιπὸν μηδετέρους δέχεσθαι ἀλλ' ἢ
 μιᾶ νηὶ ἡσυχάζοντας, τὸ δὲ πλεόν
 πολέμιον ἡγεῖσθαι. Ὡς δὲ εἶπον, καὶ
 ἐπικυρῶσαι ἠνάγκασαν τὴν γνώμην.

[2] Πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας
 εὐθύς πρέσβεις περὶ τε τῶν
 πεπραγμένων διδάξοντας ὡς Ξυνέφερε
 καὶ τοὺς ἐκεῖ καταπεφυγότας
 πείσοντας μηδὲν ἀνεπιτήδειον
 πράσσειν, ὅπως μὴ τις ἐπιστροφὴ
 γένηται.

[72.1] Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς τε
 πρέσβεις ὡς νεωτερίζοντας
 Ξυλλαβόντες, καὶ ὅσους ἔπεισαν,
 κατέθεντο ἐς Αἴγινα.

[2] Ἐν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυραίων οἱ
 ἔχοντες τὰ πράγματα ἐλθούσης
 τριήρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων
 πρέσβεων ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ, καὶ
 μαχόμενοι ἐνίκησαν.

[3] Ἀφικομένης δὲ νυκτὸς ὁ μὲν δῆμος
 ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

71. Οι ολιγαρχικοί αποφασίζουν ουδετερότητα – Αποστολή πρεσβείας στην Αθήνα

1. Αφού λοιπόν έπραξαν αυτό και αφού κάλεσαν σε συνέλευση τους Κερκυραίους, (τους) είπαν ότι αυτά [δηλ. ο φόνος των δημοκρατικών αρχηγών] ήταν το καλύτερο και ότι δεν θα υποδουλώνονταν με κανένα τρόπο πια από τους Αθηναίους, και στο εξής μένοντας ουδέτεροι να μη δέχονται ούτε τους μεν ούτε τους δε, παρά μόνο μ' ένα πλοίο [αν εμφανίζονταν], αλλά μεγαλύτερη παρουσία πλοίων να τη θεωρούν εχθρική. Και αφού μίλησαν, ανάγκασαν τους Κερκυραίους να επικυρώσουν την πρότασή τους.

2. Στέλνουν επίσης και στην Αθήνα αμέσως πρέσβεις για να εξηγήσουν για όσα έγιναν πως συνέφερε [και τους Αθηναίους] αφού πείσουν και αυτούς που είχαν καταφύγει εκεί να μην κάνουν καμιά εχθρική ενέργεια, για να μην υπάρξει καμιά αντεκδίκηση.

72.1 Ανάμειξη της Σπάρτης

1. Όταν λοιπόν ήλθαν (οι πρέσβεις στην Αθήνα), οι Αθηναίοι αφού συνέλαβαν και τους πρέσβεις **ως υποκινητές στάσης και όσους έπεισαν**, τους συγκέντρωσαν για ασφάλεια στην Αίγινα.

72.2-3 Οι ολιγαρχικοί επιτίθενται εναντίον των δημοκρατικών

2. Στο μεταξύ από τους Κερκυραίους οι κύριοι της πολιτικής κατάστασης όταν ήλθε κορινθιακό πλοίο και Λακεδαιμόνιοι πρέσβεις επιχειρούν επίθεση εναντίον των δημοκρατικών, και τους νίκησαν σε μάχη.

3. Και όταν έφτασε η νύκτα οι δημοκρατικοί στην ακρόπολη και στα ψηλά και οχυρά μέρη της πόλης καταφεύγουν και αφού συναθροίστηκαν εκεί εγκαταστάθηκαν,

πόλεως καταφεύγει καὶ αὐτοῦ
ξυλλεγεῖς ἰδρύθη, καὶ τὸν Ὑλλαϊκὸν
λιμένα εἶχον· οἱ δὲ τὴν τε ἀγορὰν
κατέλαβον, οὐπερ οἱ πολλοὶ ᾤκουν
αὐτῶν, καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ
καὶ πρὸς τὴν ἠπειρον.

[73.1] Τῇ δ' ὕστεραία ἠκροβολίσαντό τε
ὀλίγα καὶ ἐς τοὺς ἀγροὺς περιέπεμπον
ἀμφοτέρω, τοὺς δούλους
παρακαλοῦντές τε καὶ ἐλευθερίαν
ὑπισχνούμενοι· καὶ τῷ μὲν δήμῳ τῶν
οἰκετῶν τὸ πλῆθος παρεγένετο
ξύμμαχον, τοῖς δ' ἑτέροις ἐκ τῆς
ἠπείρου ἐπίκουροι ὀκτακόσιοι.

καὶ κατεῖχαν ἐπίσης τὸ Ὑλλαϊκὸν λιμάνι· οἱ
ἄλλοι [δηλ. οἱ ὀλιγαρχικοὶ] κατέλαβον καὶ τὴν
ἀγορὰν, ὅπου ακριβῶς κατοικοῦσαν οἱ
περισσότεροι ἀπὸ αὐτοῦ, καὶ τὸ γειτονικὸ
τῆς λιμάνι που ἐβλεπε στὴν ἀπέναντι στεριά.

**73. Καὶ οἱ δύο πλευρὲς ὁργανώνονται καὶ
ἀναζητοῦν σύμμαχους**

1. Τὴν ἐπόμενη ἡμέρα ἔκαναν
μικροεπιθέσεις, καὶ ἔστειλαν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ
(ἀνθρώπους) στὰ χωράφια καὶ οἱ δύο
παρατάξεις, προσκαλώντας τοὺς δούλους καὶ
υποσχόμενοι ἐλευθερίαν· καὶ ὁ μεγαλύτερος
ἀριθμὸς δούλων συμπαραστάθηκαν ὡς
σύμμαχοι στοὺς δημοκρατικούς, ἐνῶ
ὀκτακόσιοι μισθοφόροι ἀπὸ τῆς στεριάς (πήγαν
σύμμαχοι) με τοὺς ἄλλους.

Ερμηνευτικές Ερωτήσεις 3. 71-73

1. Ποιοι λόγοι οδήγησαν τους Αθηναίους στη σύλληψη και απομάκρυνση των πρέσβων από την πόλη; Πώς κρίνετε την ενέργειά τους;
2. Γιατί οι ολιγαρχικοί συγκάλεσαν τη βουλή, αφού τελικά την ανάγκασαν να επικυρώσει την απόφασή τους;
3. Να υπογραμμίσετε στο κείμενο τις λέξεις ή φράσεις που δηλώνουν τις ενέργειες α) των ολιγαρχικών, β) των δημοκρατικών, γ) των Αθηναίων και δ) των Πελοποννησίων.
4. Για ποιους λόγους, κατά τη γνώμη σας οι δούλοι τάχθηκαν στο πλευρό των δημοκρατικών;
5. Να εξηγήσετε το ρόλο που είχαν οι Αθηναίοι και οι Πελοποννήσιοι στην εξέλιξη των πραγμάτων στην Κέρκυρα.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΙ, ΒΙΒΛΙΟ 3, ΚΕΦΑΛΑΙΟ 74

ΚΕΙΜΕΝΟ

[74.1] Διαλιπούσης δ' ἡμέρας μάχη αὖθις γίνεται καὶ νικᾷ ὁ δῆμος χωρίων τε ἰσχύι καὶ πλήθει προύχων· αἶ τε γυναῖκες αὐτοῖς τολμηρῶς ξυνεπελάβοντο βάλλουσαι ἀπὸ τῶν οἰκιῶν τῷ κεράμῳ καὶ παρὰ φύσιν ὑπομένουσαι τὸν θόρυβον.

[2] Γενομένης δὲ τῆς τροπῆς περὶ δείλην ὄψιαν, δέισαντες οἱ ὀλίγοι μὴ αὐτοβοεῖ ὁ δῆμος τοῦ τε νεωρίου κρατήσειεν ἐπελθῶν καὶ σφᾶς διαφθείρειεν, ἐμπιπρᾶσι τὰς οἰκίας τὰς ἐν κύκλῳ τῆς ἀγορᾶς καὶ τὰς ξυνοικίας, ὅπως μὴ ἦ ἔφοδος, φειδόμενοι οὔτε οἰκείας οὔτε ἀλλοτρίας, ὥστε καὶ χρήματα πολλὰ ἐμπόρων κατεκαύθη καὶ ἡ πόλις ἐκινδύνευσε πᾶσα διαφθαρῆναι, εἰ ἄνεμος ἐπεγένετο τῇ φλογὶ ἐπίφορος ἐς αὐτήν.

[3] Καὶ οἱ μὲν παυσάμενοι τῆς μάχης ὡς ἑκάτεροι ἡσυχάσαντες τὴν νύκτα ἐν φυλακῇ ἦσαν· καὶ ἡ Κορινθία ναῦς τοῦ δήμου κεκρατηκός ὑπεξανήγετο, καὶ τῶν ἐπικούρων οἱ πολλοὶ ἐς τὴν ἤπειρον λαθόντες διεκομίσθησαν.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

74. 1-3 Νίκη των δημοκρατικῶν. Εμπρησμός της πόλης

1. Κι αφού πέρασε μια ημέρα μάχη πάλι γίνεται και νικούν οι δημοκρατικοί εξαιτίας της ισχύος των θέσεών τους και επειδή είχαν αριθμητική υπεροχή· και οι γυναίκες με τόλμη τους βοήθησαν ενεργά χτυπώντας από τα σπίτια με κεραμίδια και σε αντίθεση προς τη γυναικεία φύση υπομένοντας την ταραχή.

2. Κι όταν έγινε υποχώρηση αργά το απόγευμα, επειδή φοβήθηκαν οι ολιγαρχικοί μήπως οι δημοκρατικοί με τον πρώτο αλαλαγμό [με αιφνιδιαστική ἔφοδο] καταλάβουν τον ναύσταθμο αφού κάμουν επίθεση και τους εξοντώσουν, πυρπολούν τα σπίτια που ήταν ολόγυρα στην αγορά και στις μεγάλες κατοικίες, για να μην υπάρξει ὁδὸς προσέγγισης χωρίς να λυπούνται ούτε δικό τους ούτε ξένο (σπίτι), ὥστε και πολλά πράγματα ἐμπόρων κᾶηκαν εντελῶς και η πόλη κινδύνευσε να καταστραφεί στο σύνολό της, αν φυσούσε ἄνεμος τη φωτιά με κατεύθυνση προς αυτή.

3. Και αυτοί όταν σταμάτησαν τη μάχη, καθώς και τα δύο στρατόπεδα ἀπείχαν ἀπὸ πολεμικές ἐνέργειες, **τῇ νύχτᾳ βρίσκονταν σε ἐπιφυλακῇ**· και το κορινθιακό πλοίο όταν είχαν επικρατήσει οι δημοκρατικοί ανοιγόταν με προφυλάξεις στο ανοιχτό πέλαγος, **και οι περισσότεροι ἀπὸ τους μισθοφόρους** διαφεύγοντας την προσοχή (χωρίς να γίνουν αντιληπτοί) διαπεραιώνονταν στην ἀπέναντι στεριά.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΙ, ΒΙΒΛΙΟ 3, ΚΕΦΑΛΑΙΟ 75

ΚΕΙΜΕΝΟ

[75.1] Τῇ δὲ ἐπιγιγνομένη ἡμέρᾳ Νικόστρατος ὁ Διειτρέφους Ἀθηναίων στρατηγὸς παραγίγνεται βοηθῶν ἐκ Ναυπάκτου δώδεκα ναυσὶ καὶ Μεσσηνίων πεντακοσίοις ὀπίταις· ζύμβασίν τε ἔπρασσε καὶ πείθει ὥστε ζυγχωρῆσαι ἀλλήλοις δέκα μὲν ἄνδρας τοὺς αἰτιωτάτους κρῖναι, οἳ οὐκέτι ἔμειναν, τοὺς δ' ἄλλους οἰκεῖν σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ποιησαμένους καὶ πρὸς Ἀθηναίους, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν.

[2] Καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι· οἳ δὲ τοῦ δήμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ὅπως ἦσσόν τι ἐν κινήσει ὦσιν οἳ ἐναντίοι, ἴσας δὲ αὐτοὶ πληρώσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν ζυμπέμφειν.

[3] Καὶ ὁ μὲν ζυνεχώρησεν, οἳ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς. Δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκόρων ἱερόν.

[4] Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο. Ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν, ὁ δῆμος ὀπλισθεὶς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὡς

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

75. 1-4 Ἀφιξη του Νικόστρατου στην Κέρκυρα-Προσπάθειες για συμφιλίωση

1. Την επόμενη μέρα ο Νικόστρατος ο γιος του Διειτρέφους στρατηγός των Αθηναίων φτάνει από τη Ναύπακτο για ενίσχυση με δώδεκα πλοία και πεντακόσιους οπλίτες από τους Μεσσήνιους· και προσπαθούσε να επιτύχει συμφωνία μεταξύ τους και τους πείθει ώστε να συμφωνήσουν μεταξύ τους να δικάσουν μεν δέκα άνδρες, τους κατ' εξοχήν υπαίτιους, οι οποίοι όμως δεν έμειναν πλέον εκεί (στην Κέρκυρα), και οι υπόλοιποι να παραμείνουν στο νησί αφού κάνουν συμφωνία μεταξύ τους και με τους Αθηναίους, υπό τον όρο να θεωρούν τους ίδιους εχθρούς και φίλους.

2. Και ο μεν Νικόστρατος αφού πέτυχε αυτά επρόκειτο να αποπλεύσει· οι αρχηγοί όμως των δημοκρατικών τον έπεισαν να αφήσει πίσω σ' αυτούς πέντε πλοία από τα δικά του, ώστε οι αντίπαλοι τους να αποθαρρυνθούν να κάνουν κίνημα, και αφού οι ίδιοι επανδρώσουν με πληρώματα ισάριθμα (πλοία) από τα δικά τους θα τον ακολουθήσουν.

3. Και αυτός μεν συμφώνησε, αυτοί δε προσπαθούσαν να στρατολογήσουν τους εχθρούς τους για τα καράβια. Οι δε (ολιγαρχικοί) επειδή φοβήθηκαν μήπως αποσταλούν στην Αθήνα κάθησαν ως ικέτες στο ιερό των Διοσκούρων.

4. Ο δε Νικόστρατος προσπαθούσε να τους σηκώσει και τους παρηγορούσε. Επειδή όμως δεν κατόρθωνε να τους πείσει (να μπουν στα πλοία), οι δημοκρατικοί αφού οπλίστηκαν με αυτή την πρόφαση ότι

οὐδὲν αὐτῶν ὑγιᾶς διανοουμένων τῇ τοῦ μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστία, τά τε ὄπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἔλαβε καὶ αὐτῶν τινὰς οἷς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκάλυσε, διέφθειραν ἄν.

[5] Ὅρῶντες δὲ οἱ ἄλλοι τὰ γιγνόμενα καθίζουσιν ἐς τὸ Ἡραῖον ἰκέται καὶ γίνονται οὐκ ἐλάσσους τετρακοσίων. Ὁ δὲ δῆμος δείσας μὴ τι νεωτερίσωσιν ἀνίστησί τε αὐτοὺς πείσας καὶ διακομίζει ἐς τὴν πρὸ τοῦ Ἡραίου νῆσον, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐκεῖσε αὐτοῖς διεπέμπετο.

δηλαδή δεν σκέφτονταν κάτι καλό αυτοί, με τη δυσπιστία να μη θέλουν αποπλεύσουν μαζί (με τον Νικόστρατο) πήραν τα όπλα των ολιγαρχικών από τα σπίτια και μερικούς απ' αυτούς, όσους κατά τύχη συνάντησαν, θα τους σκότωναν, αν ο Νικόστρατος δεν τους εμπόδιζε.

75. 4 Οι δημοκρατικοί εκτοπίζουν τους ολιγαρχικούς ἰκέτες

5. Οι υπόλοιποι δε, βλέποντας όσα γίνονταν κάθονται ως ἰκέτες στο Ηραίο και ανέρχονται σε όχι λιγότερους από τετρακόσιους. Οι δημοκρατικοί όμως, επειδή φοβήθηκαν μήπως αυτοί επιχειρήσουν πολιτικές μεταβολές, τους έπεισαν να σηκωθούν και τους μετέφεραν στο νησί που είναι μπροστά στο Ηραίο και εκεί τους στέλνονταν τα τρόφιμα.

Ερμηνευτικές Ερωτήσεις 3. 75. 1-5

1. Ο ιστορικός μας πληροφορεί ότι ο Νικόστρατος έφτασε στην Κέρκυρα για να βοηθήσει («βοηθῶν»). Σε ποιους απευθύνονταν οι ενέργειες και οι προτάσεις του; Ποιοι θα ήταν ωφελημένοι, αν εφαρμόζονταν; Να τεκμηριώσετε τις απαντήσεις σας.
2. Ποια στοιχεία δείχνουν τη μετριοπάθεια του Νικόστρατου και πώς εξηγείται η στάση του αυτή;
3. «ὡς οὐδέν αὐτῶν ... ἀπιστία»: α) Πώς ερμηνεύουν οι δημοκρατικοί την άρνηση των ολιγαρχικών να επανδρώσουν τα πλοία; β) Ποιες προθέσεις εκδηλώνουν ως απάντηση στην άρνηση και ποιες από αυτές πραγματοποιούν;
4. «Δείσαντες δέ ἐκεῖνοι»: Ήταν δικαιολογημένος ο φόβος των ολιγαρχικών; Να απαντήσετε με βάση και τα προηγούμενα κεφάλαια.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ-ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ-ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ 3. 70

1. *νομίζειν - λαβόντες*: Να γράψετε τους ίδιους τύπους σε όλους τους χρόνους./8

	<i>νομίζειν</i>	<i>λαβόντες</i>
Ενεστώτας		
Παρατατικός		
Μέλλοντας		
Αόριστος		
Παρακείμενος		
Υπερσυντέλικος		

2. *τεμένους, άνδρες, πλήθος, χάρακα, στατήρ*: Να γράψετε τις πλάγιες πτώσεις των ουσιαστικών στον ενικό και πληθυντικό αριθμό. .../15

Ενικός Αριθμός				
Πληθυντικός Αριθμός				

3. *όλιγοι, φίλοι, έχθροί*: Να γράψετε τα παραθετικά των επιθέτων στο ίδιο γένος, πτώση και αριθμό. Αν υπάρχουν παράλληλοι τύποι να τους καταγράψετε όλους. .../9

Συγκριτικός			
Υπερθετικός			

4. Να εντοπίσετε τα απαρέμματα του κειμένου και να προσδιορίσετε το είδος (ειδικό ή τελικό) και τη θέση τους στον λόγο. .../7

5. ὅπως ἀποστήσωσιν Ἀθηναίων τὴν πόλιν, ὥστε τῷ νόμῳ χρῆσασθαι: Να χαρακτηρίσετε συντακτικῶς τις προτάσεις ὡς πρὸς τὸ εἶδος καὶ τὴν ἐκφορὰ τους. ... /4

6. Να ἐντοπίσετε τὰ ποιητικὰ αἷτια τοῦ κειμένου καὶ νὰ γράψετε με ποίους ἄλλους τρόπους ἐκφέρεται τὸ ποιητικὸ αἷτιο με τὴ βοήθεια τοῦ συντακτικοῦ σας. ... /4

7. οφειλή, φήμη, ποίημα, τομή, ταμίας, ἐγγύηση, ἐξόφληση, λαβή, προϊστάμενος, ἀποστάτης, τύχη, εἰσοδος, τεμάχιο, ἀγωγή, πιθανός: Με ποιες λέξεις τοῦ κειμένου σχετίζονται ἐτυμολογικά οἱ παραπάνω; ... /15

8. πυνθάνομαι, πείθομαι: Ποία εἶναι ἡ σημασία καθενὸς ῥήματος; Να γράψετε ἀπὸ 4 παράγωγα οὐσιαστικά ἢ ἐπίθετα (ἀπλά ἢ σύνθετα) στὴ νέα ἐλληνική. .../10

9. ἀποδῶσιν, ἐτύγχανε: Να γράψετε τέσσερα παράγωγα ουσιαστικά ή επίθετα, απλά ή σύνθετα, για καθένα από τα ρήματα που δίνονται. .../8

10. Ξυγκείμενα: α) Ποια είναι η σημασία της λέξης; β) Αντικαθιστώντας την πρόθεση διαδοχικά με πέντε άλλες προθέσεις, να γράψετε συνθέτες λέξεις, δόκιμες στη νέα ελληνική, και να τις χρησιμοποιήσετε σε σύντομες φράσεις. .../10

11. ἀγουσῶν: Να γράψετε δέκα παράγωγα ουσιαστικά, απλά ή σύνθετα, από το ρήμα ἄγω. .../10

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ-ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ-ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ 3. 71-73

1. *πέμπουσι*: Να γράψετε το β' πρόσωπο του ρήματος στον ενικό και πληθυντικό αριθμό όλων των εγκλίσεων στον ίδιο χρόνο και φωνή. .../8

	Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική
Ενικός				
Πληθυντικός				

2. *βέλτιστα, ήκιστα, πλέον*: Να γράψετε τους τύπους που δίνονται στους άλλους βαθμούς. .../9

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός

3. Να γράψετε τους ρηματικούς τύπους του κεφαλαίου 71 με πρώτο συνθετικό πρόθεση και να τους αντικαταστήσετε χρονικά. .../24

Ενεστ.				
Παρατ.				
Μελλ.				
Αόρ.				
Παρακ.				
Υπερσ.				

4. *κατέλαβεν, ένίκησαν*: Να γράψετε το ίδιο πρόσωπο σε όλες τις εγκλίσεις του ίδιου χρόνου. .../8

	Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική
κατέλαβεν				
ένίκησαν				

5. Να χαρακτηρίσετε (συνημμένη, απόλυτη, είδος) τις μετοχές της παραγράφου 72 και να δηλώσετε τη συντακτική τους θέση. ... /14

6. *δέχεσθαι* – *ήγεισθαι*: Να χαρακτηρίσετε συντακτικώς τα απαρέμφατα (παράγραφος 71) και να αιτιολογήσετε το χαρακτηρισμό. .../6

7. Να συνθέσετε το ρήμα *ήγουμαι* διαδοχικά με τρεις προθέσεις και να σχηματίσετε από κάθε σύνθετο ένα παράγωγο ουσιαστικό (μπορείτε να χρησιμοποιήσετε διαφορετικές παραγωγικές καταλήξεις). .../6

8. *γίγνομαι*: Να γράψετε τέσσερις λέξεις της ν.ε. παράγωγες (απλές ή σύνθετες) και να σχηματίσετε με αυτές αντίστοιχες φράσεις. .../4+8

9. Να εντοπίσετε στο κείμενο τις γλωσσικές ιδιοτυπίες του Θουκυδίδη. .../13

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ-ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ-ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ 3. 74

1. Να εντοπίσετε τους ρηματικούς τύπους που αναφέρονται στη δράση των γυναικών και να τους αντικαταστήσετε χρονικά. .../9

2. Ἡ πόλις ἐκινδύνευσε διαφθαρῆναι: Να μεταφερθούν οι ρηματικοί τύποι στον ενεστώτα. .../2

3. Να γράψετε τα ουσιαστικά της γ' κλίσης που περιλαμβάνονται στο κείμενο στις πλάγιες πτώσεις του ενικού και πληθυντικού αριθμού. .../30

4. Να γράψετε και να αναγνωρίσετε πλήρως τις ενδοιαστικές προτάσεις του κειμένου. .../9

5. Με ποιες λέξεις του κειμένου σχετίζονται ετυμολογικά οι παρακάτω; *διάλειμμα, λαθραίος, βλήμα, ελλιπής, λήθη, εισιτήριο, προκατάληψη, προσιτός. .../8*

6. *δημος*: Να γράψετε δέκα παράγωγα ή σύνθετα (ουσιαστικά ή επίθετα) στη νέα ελληνική και να σχηματίσετε ισάριθμα ονοματικά σύνολα. .../10

7. *βάλλω*: Να συνθέσετε το ρήμα με πέντε προθέσεις και να σχηματίσετε με τα ρήματα που θα προκύψουν αντίστοιχες προτάσεις. .../05

8. *ξυνεπελάβοντο, υπεξανήγετο*: Ποια από τις γλωσσικές ιδιοτυπίες του Θουκυδίδη εντοπίζετε στους τύπους των ρημάτων; .../05

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ-ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ-ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ 3. 75

1. Να γράψετε τα ρήματα που εκφράζουν τις ενέργειες του Νικόστρατου στην παράγραφο 1 και να τα αντικαταστήσετε χρονικά. .../9

2. «Δείσαντες δέ εκείνοι ... ἐς τό τῶν Διοσκούρων ἱερόν»: Να γράψετε την περίοδο θεωρώντας ότι αναφέρεται σε έναν μόνον πολιτικό αντίπαλο των δημοκρατικών. .../6

3. Να γράψετε σε τρεις στήλες τα συνηρημένα ρήματα του κειμένου (στην πρώτη τα σε -άω, στη δεύτερη τα σε -έω, στην τρίτη τα σε -όω) και να σχηματίσετε το δεύτερο ενικό πρόσωπο του ενεστώτα σε όλες τις εγκλίσεις, στη φωνή που βρίσκονται./25

-αω	
-εω	
-οω	

Ορ.	
Υπ.	
Ευκτ.	
Προστ.	

4. κρῖναι, οἰκεῖν, ἀποπλεύσεσθαι, καταλιπεῖν, ξυμπέμψειν: Να τοποθετήσετε τα απαρέμφοτα στον παρακάτω πίνακα, να σημειώσετε το είδος και τη θέση τους στο λόγο και να συμπληρώσετε το ρήμα από το οποίο εξαρτάται καθένα./15

Απαρέμφατο	είδος (ειδικό- τελικό)	θέση (υποκ.-αντικ.)	ρήμα εξάρτησης

5. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τις μετοχές του κεφαλαίου./11

6. Να γράψετε και να χαρακτηρίσετε συντακτικώς ως προς το είδος και την εκφορά τους τις δευτερεύουσες προτάσεις του κειμένου που εισάγονται με το *ώς* και το *ώστε*./12

7. *έκώλυσε, πληρώσαντες, οίκεϊν*: Να γράψετε από κάθε ρήμα δύο παράγωγα ουσιαστικά με καταλήξεις - μα και - ση και να τα συνθέσετε, αν χρειάζεται, με την κατάλληλη πρόθεση, ώστε να σχηματιστούν έξι εύχρηστες στα νέα ελληνικά λέξεις./12

8. *διακομίζειν*: Να γράψετε πέντε παράγωγα ουσιαστικά και επίθετα (απλά ή σύνθετα)./5

9. *διέφθειραν < φθείρω*: Να συμπληρώσετε τα κενά των προτάσεων με παράγωγα (απλά ή σύνθετα) του *φθείρω*./5

Με το πέρασμα του χρόνου είναι φυσικό όλα τα πράγματα να υφίστανται

Μερικοί υποστηρίζουν ότι στην εποχή μας επικρατεί μεγάλησε όλες σχεδόν τις κοινωνικές ομάδες και στρώματα.

Ένας άνθρωπος που μόλις μπαίνει στην πολιτική θεωρείται ακόμη

Η ύλη φθείρεται αλλά δεν καταστρέφεται εντελώς· η της ύλης είναι ένα αξίωμα της Φυσικής.

Η μιας λέξης συχνά προκαλεί ευθυμία, αλλά κάποτε μπορεί να εκφράζει αγένεια.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΙ, ΒΙΒΛΙΟ 3, ΚΕΦΑΛΑΙΑ 76-77

ΚΕΙΜΕΝΟ

[76] Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ οὐσης τετάρτη ἢ πέμπτη ἡμέρα μετὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν νῆσον διακομιδὴν αἱ ἐκ τῆς Κυλλήνης Πελοποννησίων νῆες, μετὰ τὸν ἐκ τῆς Ἰωνίας πλοῦν ἔφορμοι οὖσαι, παραγίγνονται τρεῖς καὶ πεντήκοντα· ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἀλκίδα, ὅσπερ καὶ πρότερον, καὶ Βρασίδης αὐτῶν ξύμβουλος ἐπέπλει. Ὀρμισάμενοι δὲ ἐς Σύβοτα λιμένα τῆς ἠπείρου ἅμα ἔω ἐπέπλεον τῇ Κερκύρα.

[77.1] Οἱ δὲ πολλῶν θορύβῳ καὶ πεφοβημένοι τὰ τ' ἐν τῇ πόλει καὶ τὸν ἐπίπλουν παρεσκευάζοντό τε ἅμα ἐξήκοντα ναῦς καὶ τὰς αἰεὶ πληρουμένας ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους, παραινούντων Ἀθηναίων σφᾶς τε ἕασαι πρῶτον ἐκπλεῦσαι καὶ ὕστερον πάσαις ἅμα ἐκείνους ἐπιγενέσθαι. [2] Ὡς δὲ αὐτοῖς πρὸς τοῖς πολεμίοις ἦσαν σποράδες αἱ νῆες, δύο μὲν εὐθὺς ἠϋτομόλησαν, ἐν ἑτέραις δὲ ἀλλήλοις οἱ ἐμπλέοντες ἐμάχοντο, ἦν δὲ οὐδεὶς κόσμος τῶν ποιουμένων. [3] Ἴδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι τὴν ταραχὴν εἴκοσι μὲν ναυσὶ πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἐτάξαντο, ταῖς δὲ λοιπαῖς πρὸς τὰς δώδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων, ὧν ἦσαν αἱ δύο Σαλαμινία καὶ Πάραλος.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

76 Ἀφιξη του πελοποννησιακού στόλου με επικεφαλής τον Αλκίδα και Βρασίδα στην Κέρκυρα

76. Ενώ η στάση βρισκόταν σ' αυτό το σημείο την τέταρτη ή πέμπτη ημέρα αφ' ότου οι άνδρες αυτοί μεταφέρθηκαν στο νησί, τα πλοία των Πελοποννησίων από την Κυλλήνη, όπου είχαν προσορμισθεί μετά το θαλάσσιο ταξίδι από την Ιωνία, φθάνουν πενήντα τρία τον αριθμό· αρχηγός αυτών ήταν ο Αλκίδα, ο οποίος βέβαια ήταν και πρωτύτερα, και ο Βρασίδης επέβαινε στα πλοία ως σύμβουλος του. Αφού αγκυροβόλησαν στα Σύβοτα, λιμάνι στην ηπειρωτική χώρα, με το ξημέρωμα έπλεαν εναντίον της Κέρκυρας.

77 Οι Κερκυραίοι με τους Αθηναίους ετοιμάζονται να παραταχθούν σε ναυμαχία κατά των Πελοποννησίων

1. Οι δε δημοκρατικοί της Κέρκυρας με πολύ ταραχή και, επειδή φοβούνταν και όσα συνέβαιναν στην πόλη και τη ναυτική επίθεση, συγχρόνως προετοιμάζαν εξήντα πλοία και όσα κάθε φορά επανδρώνονταν τα έστελναν κατά των εχθρών, αν και οι Αθηναίοι συμβούλευαν να αφήσουν πρώτα αυτούς να αποπλεύσουν και ύστερα να ακολουθήσουν εκείνοι με όλα τους τα πλοία συγχρόνως. **2.** Μόλις δε τα πλοία τους έφθασαν διασκορπισμένα κοντά στον εχθρό, δυο μιν απ' αυτά αμέσως λιποτάκτησαν, ενώ σε κάποια άλλα οι επιβάτες μάχονταν μεταξύ τους, και δεν υπήρχε καμιά τάξη σ' αυτά που γίνονταν. **3.** Όταν οι Πελοποννήσιοι είδαν τη σύγχυση, με είκοσι μιν πλοία παρατάχθηκαν κατά των Κερκυραίων, με τα υπόλοιπα δε παρατάχθηκαν προς τα δώδεκα πλοία των Αθηναίων, εκ των οποίων τα δύο ήταν η Σαλαμινία και η Πάραλος.

Ερμηνευτικές Ερωτήσεις 3. 76-77. 1-3

1. Ποια τροπή παίρνει η υπόθεση των Κερκυραίων με την άφιξη των Πελοποννησίων; Πώς, κατά τη γνώμη σας, θα επηρέασε η άφιξή τους καθέναν από τους αντιπάλους;
2. Ο Νικόστρατος είχε φθάσει στην Κέρκυρα με δώδεκα πλοία, ενώ οι Πελοποννήσιοι στέλνουν πενήντα τρία. Πώς εξηγείται η μεγάλη διαφορά στον αριθμό των πλοίων;
3. Με ποιους τρόπους εκφράζεται η φροντίδα του Θουκυδίδη για ακριβή χρονική τοποθέτηση των γεγονότων;
4. Ποια κατάσταση φανερώνει η πολλαπλή σύνδεση των ρηματικών τύπων και η χρησιμοποίηση του παρατατικού για τις ενέργειες των Κερκυραίων σε αντίθεση με τον αόριστο «ετάξαντο» των Πελοποννησίων;
5. *σφᾶς τε ἐᾶσαι πρῶτον ἐκπλεῦσαι ... ὕστερον ... ἐπιγενέσθαι:* Νομίζετε ότι η πρόταση των Αθηναίων ήταν σωστή από στρατηγική άποψη; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.
6. Να περιγράψετε την κατάσταση που επικράτησε λίγο πριν από τη ναυμαχία και να εκθέσετε τα λάθη τακτικής των Κερκυραίων που οδήγησαν σ' αυτή.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΙ, ΒΙΒΛΙΟ 3, ΚΕΦΑΛΑΙΟ 78

ΚΕΙΜΕΝΟ

[78.1] Καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι κακῶς τε καὶ κατ' ὀλίγας προσπίπτοντες ἔταλαιπώρουν τὸ καθ' αὐτούς· οἱ δ' Ἀθηναῖοι φοβούμενοι τὸ πλῆθος καὶ τὴν περικύκλωσιν ἀθρόαις μὲν οὐ προσέπιπτον οὐδὲ κατὰ μέσον ταῖς ἐφ' ἑαυτοὺς τεταγμέναις, προσβαλόντες δὲ κατὰ κέρας καταδύουσι μίαν ναῦν. Καὶ μετὰ ταῦτα κύκλον ταξαμένων αὐτῶν περιέπλεον καὶ ἐπειρῶντο θορυβεῖν.

[2] Γνόντες δὲ οἱ πρὸς τοῖς Κερκυραίοις καὶ δείσαντες μὴ ὅπερ ἐν Ναυπάκτῳ γένοιτο, ἐπιβοηθοῦσι, καὶ γενόμεναι ἀθρόαι αἱ νῆες ἅμα τὸν ἐπίπλουν τοῖς Ἀθηναίοις ἐποιοῦντο.

[3] Οἱ δ' ὑπεχώρουν ἤδη πρύμναν κρουόμενοι καὶ ἅμα τὰς τῶν Κερκυραίων ἐβούλοντο προκαταφυγεῖν ὅτι μάλιστα, ἑαυτῶν σχολῇ τε ὑποχωρούντων καὶ πρὸς σφᾶς τεταγμένων τῶν ἐναντίων.

[4] Ἡ μὲν οὖν ναυμαχία τοιαύτη γενομένη ἐτελεύτα ἐς ἡλίου δύσιν.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

78.1-2 Εσφαλμένη τακτική των Κερκυραίων

1. Και οι μεν Κερκυραίοι, επειδή έκαναν επιθέσεις στους εχθρούς άτακτα και με λίγα πλοία δεινοπαθούσαν από την πλευρά τους. Οι δε Αθηναίοι, επειδή φοβούνται το μεγαλύτερο αριθμό (των εχθρικών πλοίων) και την περικύκλωση δεν έκαναν επίθεση στα παρατεταγμένα εναντίον τους πλοία ούτε στο σύνολο τους ούτε στο μέσο τους, αλλά αφού χτύπησαν μια από τις πτέρυγες βύθισαν ένα καράβι. Και μετά από αυτά, αφού έκαναν κυκλική παράταξη οι Πελοποννήσιοι, έπλεαν γύρω τους και προσπαθούσαν να προκαλέσουν σύγχυση (στους εχθρούς).

2. Μόλις το αντιλήφθηκαν αυτό οι Πελοποννήσιοι, που ήταν κοντά στους Κερκυραίους, και φοβούμενοι μήπως συμβεί αυτό που έγινε στη Ναύπακτο, έσπευσαν να τους βοηθήσουν, και αφού συγκεντρώθηκαν όλα τα πλοία συγχρόνως έκαναν επίθεση στους Αθηναίους.

78. 3-4 Υποχώρηση των Αθηναίων

3. Οι δε Αθηναίοι ήδη υποχωρούσαν με την πρύμνη και συγχρόνως ήθελαν να προλάβουν τα Κερκυραϊκά πλοία να καταφύγουν (στο λιμάνι) στο μεγαλύτερο δυνατό αριθμό, για όσο χρόνο αυτοί μεν υποχωρούσαν αργά και ενώ οι εχθροί είχαν παραταχθεί εναντίον τους.

4. Η μεν λοιπόν ναυμαχία που έτσι εξελίχθηκε τελείωσε με τη δύση του ήλιου.

Ερμηνευτικές Ερωτήσεις 3. 78 1-4

1. Σε ποια κατάσταση βρίσκεται ο κερκυραϊκός στόλος καθώς αρχίζει η ναυμαχία και πού οφείλεται;
2. Ποια στρατηγική ακολούθησαν οι Αθηναίοι, αν κρίνουμε από τους ελιγμούς τους στη ναυμαχία;
3. Να υπογραμμίσετε στο κείμενο τα ρήματα που δείχνουν τις ενέργειες καθενός από τους αντιπάλους.
4. *δείσαντες μή ὄπερ ἐν Ναυπάκτῳ γένοιτο*: Τι ακριβώς φοβήθηκαν οι Πελοποννήσιοι;

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΙ, ΒΙΒΛΙΟ 3, ΚΕΦΑΛΑΙΑ 79-80

ΚΕΙΜΕΝΟ

[79.1] Καὶ οἱ Κερκυραῖοι δέισαντες μὴ σφίσιν ἐπιπλεύσαντες ἐπὶ τὴν πόλιν ὡς κρατοῦντες οἱ πολέμιοι ἢ τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἀναλάβωσιν ἢ καὶ ἄλλο τι νεωτερίσωσι, τοὺς τε ἐκ τῆς νήσου πάλιν ἐς τὸ Ἴηριον διεκόμισαν καὶ τὴν πόλιν ἐφύλασσον.

[2] Οἱ δ' ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐκ ἐτόλμησαν πλεῦσαι κρατοῦντες τῇ ναυμαχίᾳ, τρεῖς δὲ καὶ δέκα ναῦς ἔχοντες τῶν Κερκυραίων ἀπέπλευσαν ἐς τὴν ἠπειρον, ὄθενπερ ἀνηγάγοντο.

[3] Τῇ δ' ὑστεραία ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐδὲν μᾶλλον ἐπέπλεον, καίπερ ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ φόβῳ ὄντας καὶ Βρασίδου παραινούντος, ὡς λέγεται, Ἀλκίδα, ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος· ἐπὶ δὲ τὴν Λευκίμμην τὸ ἀκρωτήριον ἀποβάντες ἐπόρθουν τοὺς ἀγρούς.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

79.1 Επαναφορά εκτοπισμένων ολιγαρχικῶν

1. Καὶ οἱ Κερκυραῖοι ἐπειδὴ ἀρχισαν νὰ φοβούνται μήπως ἀφοῦ πλεύσουν οἱ ἐχθροὶ ἐναντίον τῆς πόλης τους ὡς νικητὲς (στὴ ναυμαχία) ἢ πάρουν πίσω τους ἐκεῖ αἰχμαλώτους ἢ καὶ κάποια ἄλλη ἐχθρική ἐνέργεια ἐπιχειρήσουν, τους αἰχμαλώτους ἀπὸ τὸ νησί τοὺς μετέφεραν πίσω στὸν ναό τῆς Ἴρας καὶ τὴν πόλη φρουρούσαν.

79.2-3 Οἱ Πελοποννήσιοι διστάζουν νὰ ἐπιτεθοῦν στὴν πόλη Ἀπόβαση Πελοποννησίων στὴ Λευκίμμη

2. Εκείνοι ὅμως (δηλ. οἱ Πελοποννήσιοι) δὲν τόλμησαν νὰ πλεύσουν ἀν καὶ ἦταν νικητὲς στὴ ναυμαχία, ἀλλὰ ἔχοντας (κυριεύσει) 13 πλοῖα τῶν Κερκυραίων ἀπέπλευσαν πρὸς τὴν ἠπειρωτικὴ χώρα (δηλ. στὰ Σύβοτα), ἀπ' ὅπου ἀκριβῶς ξεκίνησαν.

3. Καὶ τὴν ἐπόμενη ἡμέρα καθόλου περισσότερο δὲν ἐπλεον ἐναντίον τῆς πόλης, ἀν καὶ ἦταν (οἱ Κερκυραῖοι) σὲ μεγάλη σύγχυση καὶ φόβο, ἀν καὶ ὁ Βρασίδας παρακινούσε (για ἐπίθεση), ὅπως λέγεται, τὸν Ἀλκίδα χωρὶς νὰ ἔχει ὅμως ἴση ψήφο· στὴ Λευκίμμη λοιπόν, τὸ ἀκρωτήριο, ἀφοῦ ἀποβιβάστηκαν ἐρήμωναν τὰ χωράφια.

[80.1] Ὁ δὲ δῆμος τῶν Κερκυραίων ἐν τούτῳ περιδεὴς γενόμενος μὴ ἐπιπλεύσωσιν αἱ νῆες, τοῖς τε ἰκέταις ἦσαν ἐς λόγους καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅπως σωθήσεται ἡ πόλις, καὶ τινὰς αὐτῶν ἔπεισαν ἐς τὰς ναῦς ἐσβῆναι· ἐπλήρωσαν γὰρ ὅμως τριάκοντα προσδεχόμενοι τὸν ἐπίπλουν.

[2] Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι μέχρι μέσου ἡμέρας δηώσαντες τὴν γῆν ἀπέπλευσαν, καὶ ὑπὸ νύκτα αὐτοῖς ἐφρυκτωρήθησαν ἐξήκοντα νῆες Ἀθηναίων προσπλέουσαι ἀπὸ Λευκάδος· ἃς οἱ Ἀθηναῖοι πυνθανόμενοι τὴν στάσιν καὶ τὰς μετ' Ἀλκίδου ναῦς ἐπὶ Κέρκυραν μελλούσας πλεῖν ἀπέστειλαν καὶ Εὐρυμέδοντα τὸν Θουκλέους στρατηγόν.

80. 1-2 Οι Κερκυραῖοι δημοκρατικοί σε διαπραγματεύσεις με τους αντιπάλους τους. Αφιξη του αθηναϊκού στόλου

1. Στο μεταξύ οι δημοκρατικοί Κερκυραῖοι επειδή τρομοκρατήθηκαν μήπως επιτεθούν τα πλοία (των εχθρών), και με τους ἰκέτες ἄρχισαν διαπραγματεύσεις και με τους ἄλλους (ολιγαρχικούς) για το πῶς θα σωθεῖ ἡ πόλη, και μερικούς ἀπὸ αὐτοὺς ἔπεισαν να μπουν στα πλοία· και πράγματι ἐπᾶνδρωσαν, παρά τις δυσκολίες, τριάντα πλοία επειδή περίμεναν τὴν ἐπίθεση.

2. Οι Πελοποννήσιοι ἐξᾶλλου ἀφού λεηλάτησαν τὴ χώρα μέχρι το μεσημέρι, ἀπέπλευσαν, και μέσα στη νύκτα τους ἀναγγέλθηκε με πυρσοὺς ὅτι ἐξήντα πλοία των Ἀθηναίων πλησίαζαν ἀπὸ τὴ Λευκάδα· αὐτὰ οἱ Ἀθηναῖοι τα ἔστειλαν και διοικητὴ των πλοίων τον Εὐρυμέδοντα τον γιο του Θουκλή, ὅταν πληροφορήθηκαν τὴν ἐσωτερικὴ ἀναταραχὴ και ὅτι τα πλοία με ἐπικεφαλὴς τον Ἀλκίδα σκοπεύουν να πλεύσουν ἐναντίον τὴς Κέρκυρας

Ερμηνευτικές Ερωτήσεις 3. 79-80

1. Σε ποια ψυχολογική κατάσταση βρίσκονταν οι Κερκυραίοι μετά τη ναυμαχία και πόσο δικαιολογημένη ήταν;
2. Ποιο ήταν το αποτέλεσμα της ναυμαχίας και με ποιες φράσεις αποδίδεται;
3. Ποιοι παράγοντες συνηγορούσαν για την επίθεση του Αλκίδα κατά της Κέρκυρας;
4. Ποια τακτική ακολούθησε ο Αλκίδας και πώς εξηγείται, κατά τη γνώμη σας;
5. *οί δὲ Πελοποννήσιοι ἐφρυκτωρήθησαν*: Να εξηγήσετε πώς λειτουργούσε το σύστημα επικοινωνίας των αρχαίων Ελλήνων.
6. Ποια γεγονότα είχαν πληροφορηθεί οι Αθηναίοι, όταν αποφάσισαν την αποστολή αυτή και ποια γεγονότα είχαν στο μεταξύ διαδραματιστεί μέχρι να φθάσουν;

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΙ, ΒΙΒΛΙΟ 3, ΚΕΦΑΛΑΙΟ 81

ΚΕΙΜΕΝΟ

[81.1] Οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι τῆς νυκτὸς εὐθύς κατὰ τάχος ἐκομίζοντο ἐπ' οἴκου παρὰ τὴν γῆν· καὶ ὑπερενεγκόντες τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν τὰς ναῦς, ὅπως μὴ περιπλέοντες ὀφθῶσιν, ἀποκομίζονται.

[2] Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι τὰς τε Ἀττικὰς ναῦς προσπλεύσας τὰς τε τῶν πολεμίων οἰχομένας, λαβόντες τοὺς τε Μεσσηνίους ἐς τὴν πόλιν ἤγαγον πρότερον ἔξω ὄντας, καὶ τὰς ναῦς περιπλεῦσαι κελεύσαντες ἅς ἐπλήρωσαν ἐς τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα, ἐν ᾧ περιεκομίζοντο, τῶν ἐχθρῶν εἴ τινα λάβοιεν, ἀπέκτεινον·

καὶ ἐκ τῶν νεῶν ὅσους ἔπεισαν ἐσβῆναι ἐκβιβάζοντες ἀπεχρῶντο, ἐς τὸ Ἡραιὸν τε ἐλθόντες τῶν ἱκετῶν ὡς πεντήκοντα ἄνδρας δίκην ὑποσχεῖν ἔπεισαν καὶ κατέγνωσαν πάντων θάνατον. [3] Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπέισθησαν, ὡς ἑώρων τὰ γινόμενα, διέφθειρον αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους, καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγχοντο, οἱ δ' ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο ἀνηλοῦντο. [4] Ἡμέρας τε ἑπτὰ, ἅς ἀφικόμενος ὁ Εὐρυμέδων ταῖς ἐξήκοντα ναυσὶ παρέμεινε, Κερκυραῖοι σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς δοκοῦντας

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

81. 1-2 Οι Πελοποννήσιοι αποπλέουν μέσω Λευκάδας

1. Οι Πελοποννήσιοι λοιπόν αμέσως τη νύχτα ταξίδευσαν γρήγορα προς την πατρίδα τους (πλέοντας) κοντά στην στεριά· και αφού μετέφεραν τα πλοία πάνω από τον ισθμό της Λευκάδας, για να μη γίνουν αντιληπτοί κάνοντας το γύρο (του νησιού) απομακρύνονται.

2. Οι Κερκυραῖοι εξάλλου όταν αντιλήφθηκαν ότι τα αττικά πλοία πλησίαζαν και ότι τα εχθρικά είχαν αναχωρήσει, αφού πήραν οδηγία στην πόλη τους Μεσσηνίους, που μέχρι τότε βρίσκονταν έξω (από την πόλη), και αφού έδωσαν εντολή στα πλοία που επάνδρωσαν να πλεύσουν ολόγυρα (και να πάνε) στο Ὑλλαϊκό λιμάνι, καθώς (αυτά) περιφέρονταν, αν έπιαναν κάποιον από τους εχθρούς τους, τον σκότωναν·

81. 2-5 Βαρβαρότητα και ακρότητες των δημοκρατικῶν

και αφού αποβίβαζαν από τα πλοία όσους έπεισαν να επιβιβαστούν, τους σκότωναν, και αφού ήλθαν στο Ηραιό έπεισαν πενήντα περίπου ἱκέτες να δεχτούν να δικαστούν και όλους τους καταδίκασαν σε θάνατο.

3. Αλλά οι περισσότεροι από τους ἱκέτες, όσοι δεν είχαν πειστεί, καθώς έβλεπαν αυτά που γίνονταν, σκότωναν ο ένας τον άλλον εκεί μέσα στο ναό και μερικοί απαγχονίζονταν από τα δέντρα, ενώ άλλοι τερμάτιζαν τη ζωή τους όπως ο καθένας μπορούσε.

4. Και για εφτά μέρες, όσο έμεινε, αφότου ήρθε ο Ευρυμέδοντας με τα εξήντα πλοία, οι Κερκυραῖοι εκτελούσαν όσους από τους συμπολίτες τους θεωρούνταν ότι ήταν εχθροί τους, και μολονότι έφεραν ως κατηγορία εναντίον αυτών που προσπαθούσαν να καταλύσουν το

εἶναι ἐφόνεον, τὴν μὲν αἰτίαν ἐπιφέροντες τοῖς τὸν δῆμον καταλύουσιν, ἀπέθανον δέ τινες καὶ ἰδίας ἔχθρας ἕνεκα, καὶ ἄλλοι χρημάτων σφίσιν ὀφειλομένων ὑπὸ τῶν λαβόντων·

[5] πᾶσά τε ἰδέα κατέστη θανάτου, καὶ οἷον φιλεῖ ἐν τῷ τοιούτῳ γίγνεσθαι, οὐδὲν ὅτι οὐ ξυνέβη καὶ ἔτι περαιτέρω. Καὶ γὰρ πατὴρ παῖδα ἀπέκτεινε καὶ ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἀπεσπῶντο καὶ πρὸς αὐτοῖς ἐκτείνοντο, οἱ δέ τινες καὶ περιοικοδομηθέντες ἐν τοῦ Διονύσου τῷ ἱερῷ ἀπέθανον.

δημοκρατικό πολίτευμα, ἐν τούτοις μερικοί ἐκτελέστηκαν καὶ γιὰ προσωπικές ἐχθρες καὶ ἄλλοι (σκοτώθηκαν) ἀπὸ τους οφειλέτες τους·

5. καὶ κάθε εἶδους φόνοι διαπράχθηκαν, καὶ ἀπ' ὅσα συνηθίζεται νὰ γίνονται σε τέτοιες περιστάσεις τίποτε δὲν παραλείφθηκε πού νὰ μὴν ἐγίνε καὶ ἀκόμα περισσότερα. Καὶ μάλιστα σκότωνε ὁ πατέρας τὸ γιο καὶ (μερικοί ἱκέτες) ἀπομακρύνονταν βίαια ἀπὸ τὰ ἱερά καὶ σκοτώνονταν κοντὰ σ' αὐτά, μερικοί ἄλλοι ἐπίσης ἀφού κλείστηκαν χτίζοντας (τις πόρτες) ολόγυρα μὲ τὸ ἰερό, πέθαναν μέσα στο ναό τοῦ Διονύσου.

Ερμηνευτικές Ερωτήσεις 3. 81

1. Να γράψετε τα θεματικά κέντρα του κεφαλαίου.
2. Να επισημάνετε τα ρήματα ή τις φράσεις που δηλώνουν το θάνατο και να σχολιάσετε την εικόνα που αισθητοποιούν. Πώς χαρακτηρίζετε το ύφος του κειμένου;
3. *Οί μὲν οὖν Πελοποννήσιοι τῆς νυκτός εὐθύς κατὰ τάχος ἐκομίζοντο ἐπ’ οἴκου παρά τήν γῆν*: Γιατί πλεονάζουν οι χρονικοί και τοπικοί προσδιορισμοί στη φράση;
4. *ὑπερνεγκόντες τόν Λευκαδίων ἰσθμόν τάς ναῦς, ὅπως μή περιπλέοντες ὀφθῶσιν*: α) Ποια πληροφορία έχουμε για τη Λευκάδα, β) πώς ακριβώς έγινε η αναχώρηση των Πελοποννησίων και γ) γιατί δεν ήθελαν να τους δουν οι Αθηναίοι;
5. Να εντοπίσετε στο κείμενο τις φράσεις που αποδίδουν τις κυριότερες ενέργειες των εμπλεκομένων στα μετά τη ναυμαχία γεγονότα.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ-ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ-ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ 3.76-77

1. *Πελοποννησίων νῆες, ἔφορμοι οὖσαι, παραγίγνονται:* Να γράψετε την πρόταση ώστε να δηλώνεται η άφιξη ενός πλοίου./4

2. Να γράψετε τους τύπους που δίνονται στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού./7

<i>τῆς στάσεως οὔσης</i>	
<i>τῶν ἀνδρῶν</i>	
<i>τὴν νῆσον</i>	
<i>ὄσπερ</i>	
<i>λιμένα</i>	
<i>τῆς ἠπείρου</i>	

3. *ἐᾶσαι, ἐκπλεῦσαι, ἐπιγενέσθαι:* Να αντικαταστήσετε χρονικά τα απαρέμφατα./9

4. *ιδόντες, παραινούντων:* Να αντικαταστήσετε χρονικά τις μετοχές./6

5. Ὡς δέ αὐτοῖς ... Πάραλος: Να ξαναγράψετε το κείμενο μεταφέροντας τους ρηματικούς τύπους στον ενεστώτα./7

6. Να γράψετε όλους τους προσδιορισμούς του χρόνου που υπάρχουν στην παράγραφο 76, σημειώνοντας και τον τρόπο με τον οποίο εκφέρεται καθένας (π.χ. εμπρόθετος)./5

7. οὔσης, Πελοποννησίων, ἔφορμοι, τρεῖς καί πενήκοντα, αὐτῶ, ξύμβουλος, ὀρμισάμενοι: Να χαρακτηριστούν συντακτικά οι λέξεις./7

8. Να χαρακτηρίσετε συντακτικώς τις δοτικές του κειμένου 77./8

9. Ὡς δέ αὐτοῖς πρὸς τοῖς πολεμίοις ἦσαν σποράδες αἱ νῆες: Να χαρακτηρίσετε τη δευτερεύουσα πρόταση./5

10. ἐᾶσαι, ἐκπλεῦσαι, ἐπιγενέσθαι: Να γράψετε το είδος, την εξάρτηση και το υποκείμενό του κάθε απαρεμφάτου./9

11. Να συμπληρώσετε τα κενά με τους κατάλληλους τύπους του ρ. πλέω (σε σύνθεση) ή με παράγωγά του./18

- Το λιμεναρχείο διέταξε τασκάφη να σπεύσουν σε βοήθεια του πλοίου που κινδύνευε.
- Τα πλοία λόγω θαλασσοταραχής δεν μπορούν να Ανακοινώθηκε επίσημα ότι απαγορεύεται οτων πλοίων.
- Μια ένδειξη της θαλάσσιας μόλυνσης είναι τα αντικείμενα που στα νερά του λιμανιού.
- Το αεροπλανοφόρο του συμμαχικού στόλου χθες στο λιμάνι του Πειραιά.
- Ο Χμε τον Ψ (= συμμερίζεται τις ίδιες ιδέες, τη δράση κτλ).
- Μόνο τα μεγάλα ποτάμια είναι
- Ο Κολόμβος έκανε πρώτος το(ν)του Ατλαντικού.
- Το πλοίοαπό τον Πειραιά χθες το πρωί.
- Τα πλοία που καθημερινά στον Πειραιά είναι πολλά.
- Ο ισόβαθμος με τον ανθυπολοχαγό αξιωματικός του Πολεμικού Ναυτικού λέγεται
- Ο πρώτος της γης είναι κατόρθωμα του Μαγγελάνου.

12. Να συμπληρώσετε τις προτάσεις με απλά ή σύνθετα ουσιαστικά και επίθετα από το ρ. **κομίζω (απλό ή σύνθετο)/15**

- Η μεταφορά οστών νεκρού σε άλλο τόπο λέγεται
- Μετά από τόσες ημέρες απεργίας τα σκουπίδια συσσωρεύτηκαν. Αύριο όμως θα αρχίσει η.....των σκουπιδιών.
- Η προετοιμασία των τιμίων δώρων για τη θεία ευχαριστία λέγεται
- Το μάζεμα των καρπών λέγεται.....
- Ακριβαίνει πάλι τοτων μέσων μεταφοράς.
- Αύριο θα σε άλλο σπίτι.
- Κάποτε για την έκδοση ενός πιστοποιητικού χρειαζόταν να τουλάχιστον άλλα δέκα.
- Οι τραυματίες(παθητ. φωνή) στο νοσοκομείο.
- Η μεταφορά εμπορευμάτων από μία χώρα σε άλλη μέσω τρίτης λέγεταιεμπόριο ή

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ-ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ-ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ 3.78

1. *κακῶς, μάλιστα, σχολή*: Να γράψετε τα επιρρήματα στους άλλους βαθμούς./6

θετικός	συγκριτικός	υπερθετικός

2. Να μεταφέρετε στον ενεστώτα τα ρήματα του κειμένου που βρίσκονται στον παρατατικό./8

Ενεστώτας	Παρατατικός

3. Να τοποθετήσετε τις παρακάτω μετοχές στη σωστή θέση του πίνακα και να συμπληρώσετε τους άλλους χρόνους (στον ίδιο τύπο): *προσπίπτοντες, φοβούμενοι, ταξαμένων, ύποχωρούντων, δείσαντες, προσβαλόντες, γνόντες, γενομένη*/24

ενεστώτας	μέλλοντας	αόριστος α'	αόριστος β'	παρακείμενος

ΑΡΧΑΙΑ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ «Ιστορία»

Ι.Π. Αμπελάς – Γ. Θώδης, Φιλολόγοι

4. **προκαταφυγῆν:** α) Να γράψετε τον ίδιο τύπο στους άλλους χρόνους, β) να γράψετε το β' και γ' ενικό πρόσωπο σε όλες τις εγκλίσεις του ίδιου χρόνου./13

εν.	
παρατ.	
μελλ.	
αορ.	
παρακ	
υπερσ.	

ορ.		
υπ.		
ευκτ.		
προστ.		

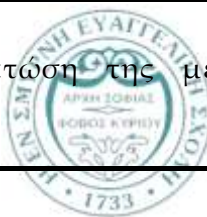
5. **κέρας:** Να κλίνετε το ουσιαστικό στον ενικό και πληθυντικό αριθμό./5

ενικός αριθμός	πληθυντικός αριθμός

6. Να χαρακτηρίσετε το είδος των μετοχών του κεφαλαίου./12

Μτχ	Χαρακτηρισμός

7. Να εξηγήσετε την πτώση της μετοχής *ύποχωρούντων* (αντί *ύποχωρούντες*)./2

8. Να γράψετε τους εμπρόθετους προσδιορισμούς του κεφαλαίου και να χαρακτηρίσετε τη σχέση που δηλώνουν./10

9. *φυγή, τάξη, κρούση, βολή, πτώση*: Να συνθέσετε καθένα από τα ουσιαστικά με όσες από τις παρακάτω προθέσεις είναι δυνατόν: **προς, κατά, διά, υπό, υπό + εκ, μετά, εν, προ, επί, ανά, εις, παρά, συν, αντί, αντί + κατά, αντί + παρά.**/15

ΑΡΧΑΙΑ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ «Ιστορίαι»

Ι.Π. Αμπελάς – Γ. Θώδης, Φιλολογοί

φυγή	
τάξη	
κρούση	
βολή	
πτώση	

10. *ἐπειρῶντο*: Να γράψετε στη νέα ελληνική πέντε λέξεις με το θέμα του ρήματος.5

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ-ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ-ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ 3. 79-80

1. *ἀναλάβωσι, ἀπέπλευσαν, ἀνηγάγοντο*: Να γράψετε κάθε ρήμα στον ίδιο χρόνο, πρόσωπο και αριθμό στις άλλες εγκλίσεις της ίδιας φωνής. .../9

2. *ὡς λέγεται*: Να μεταφέρετε το ρήμα σε όλους τους χρόνους της οριστικής .../6

3. *πολλῆ*: α) Να γράψετε τις πλάγιες πτώσεις των τριών γενών στον ενικό και πληθυντικό αριθμό. β) Να γράψετε τα παραθετικά του επιθέτου στην ονομαστική ενικού και των τριών γενών. .../27

Ενικός Αριθμός		
Πληθυντικός Αριθμός		

Θετικός			
Συγκριτικός			
Υπερθετικός			

4. ὁ δῆμος τῶν Κερκυραίων περιδεῆς γενόμενος: Να ξαναγράψετε την πρόταση με υποκείμενο τη λέξη Κερκυραῖοι. .../3

5. πυνθανόμενοι: Να γράψετε το β' ενικό πρόσωπο του ίδιου χρόνου σε όλες τις εγκλίσεις. .../4

6. Να συμπληρώσετε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο της λέξης που δίνεται στην παρένθεση: .../8

α. Ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ φόβῳ _____ (εἰμί: *μτχ. ενεστ.*) τῶν Κερκυραίων, ὁ Βρασίδης ὅστις οὐκ _____ (εἰμί: *παρατατ.*) ἰσόψηφος _____ (παραινῶ: *παρατ.*) Ἀλκίδα ἐπὶ τὴν πόλιν _____ (ἐπιπλέω: *απρμφ. ενεστ.*).

β. Οἱ Κερκυραῖοι _____ (πείθω: *μτχ. ενεστ.*) _____ (τις: *πληθ.*) ἐς τὰς ναῦς _____ (ἐσβαίνω: *απρμφ. ενεστ.*) _____ (πληρῶ: *οριστική ενεστ.*) τριάκοντα.

7. Να γράψετε στο τετράδιό σας και να χαρακτηρίσετε ως προς το είδος και την εκφορά τις δευτερεύουσες προτάσεις του κεφαλαίου 79.

8. Να χαρακτηρίσετε συντακτικώς τις γενικές του κειμένου του κεφαλαίου 80 (προφορικά) .

9. *νεωτερίζω*: Ποια σημασία έχει στην αρχαία ελληνική και με ποια σημασία χρησιμοποιείται σήμερα το ρήμα και τα παράγωγά του; .../4

10. Με ποιες λέξεις του κειμένου συνδέονται ετυμολογικά οι παρακάτω;

συναίνεση, απόπλους, συμβατικός, εκπόρθηση, εγκράτεια, ανακομιδή, σύμπλευση, συμμαχία, φόβητρο, ναύσταθμος, τριάδα. .../11

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ-ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ-ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ 3. 81

1. Να συμπληρώσετε τα κενά με τους ρηματικούς τύπους που ζητούνται:

Κερκυραῖοι ἐπεὶ(αἰσθάνομαι, ἀόρ. β') τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς..... (παραγίγνομαι, μτχ. ενεστ.), (κελεύω, ἀόρ.) τὰς ναῦς ἃς ἐπλήρωσαν (ἀνάγομαι, ἀπαρ. ἀορ. β'). /8

2. οἱ δέ πολλοί τῶν ἰκετῶν.....ἀνηλοῦντο: Να γράψετε την περίοδο μεταφέροντας τα ρήματα στον ενεστώτα. /12

3. ἐκβιβάζοντες, ἐλθόντες, ἀφικόμενος, ἐπιφέροντες, ὑποσχεῖν: Να γράψετε τους άλλους χρόνους των ρηματικών τύπων. /15

4. ἀπέθανον, ἀπέκτεινε, διέφθειρον: Να μεταφερθούν οι ρηματικοί τύποι στους άλλους χρόνους της οριστικής. /15

5. Να συνδέσετε τους τύπους που δίνονται στη στήλη Α με τη γραμματική αναγνώριση που τους αντιστοιχεί στη στήλη Β:/8

A	B
τινά	παρατατικός μέσης φωνής
ὄσοι	ουσιαστικό γ' κλίσης
ἀπεχρῶντο	αυτοπαθής αντωνυμία
ἐσβῆναι	παρατατικός ενεργητικής φωνής
ἑώρων	κτητική αντωνυμία
λιμένα	απαρέμφατο αορίστου β'
σφῶν αὐτῶν	ουσιαστικό α' κλίσης
ἔχθρας	αναφορική αντωνυμία
	αόριστη αντωνυμία

6. *ἡμέρας τε ἑπτὰ ... ὑπὸ τῶν λαβόντων:* Να εντοπίσετε τους προσδιορισμούς της αιτίας (αναγκαστικού αιτίου) στην ημιπερίοδο./8

7. *εἴ τινα λάβοιεν, ἀπέκτεινον:* Να χαρακτηρίσετε τον υποθετικό λόγο και να δικαιολογήσετε την επιλογή σας./4

8. *ὀφθῶσιν:* να γράψετε πέντε παράγωγα (απλά ή σύνθετα)/5

9. Να συνδέσετε τις λέξεις που δίνονται με ομόρριζές τους στο κείμενο: *παρείσακτος, αναπλήρωση, αδόκητος, αγχόνη, κατάσχεση, άγνωστος, αποβάθρα, υπερβατός, στηθάγχη, εξαγώγιμος, παραλήπτης, άγχος, προσαγωγή, αφθαρσία, μητροκτόνος, σύσπαση, κατανάλωση.*/17

10. *ἀπάγχω:* Να γράψετε τέσσερις λέξεις στις οποίες το *άγχω* ή παράγωγό του θα είναι πρώτο ή δεύτερο συνθετικό./8

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΙ, ΒΙΒΛΙΟ 3, ΚΕΦΑΛΑΙΑ 82-83

Αφού διαβάσετε προσεκτικά το παρακάτω απόσπασμα να εντοπίσετε τις επιπτώσεις που είχε ο Πελοποννησιακός πόλεμος υπογραμμίζοντας τα συγκεκριμένα σημεία (και στο πρωτότυπο κείμενο και στη μετάφραση) και να τις κατηγοριοποιήσετε σε α) πολιτικές β) κοινωνικές γ) ηθικές δ) ιδεολογικές.

[82] Οὕτως ὠμὴ <ή> στάσις προουχώρησε, καὶ ἔδοξε μᾶλλον, διότι ἐν τοῖς πρώτῃ ἐγένετο, ἐπεὶ ὕστερόν γε καὶ πᾶν ὡς εἰπεῖν τὸ Ἑλληνικὸν ἐκινήθη, διαφορῶν οὐσῶν ἕκασταχοῦ τοῖς τε τῶν δήμων προστάταις τοὺς Ἀθηναίους ἐπάγεσθαι καὶ τοῖς ὀλίγοις τοὺς Λακεδαιμονίους. καὶ ἐν μὲν εἰρήνῃ οὐκ ἂν ἐχόντων πρόφασιν οὐδ' ἐτοιμῶν παρακαλεῖν αὐτοὺς, πολεμουμένων δὲ καὶ ξυμμαχίας ἅμα ἑκατέρους τῇ τῶν ἐναντιῶν κακῶσει καὶ σφίσις αὐτοῖς ἐκ τοῦ αὐτοῦ προσποιήσῃ ῥαδίως αἰ ἐπαγωγῆι τοῖς νεωτερίζειν τι βουλομένοις ἐπορίζοντο. καὶ ἐπέπεσε πολλὰ καὶ χαλεπὰ κατὰ στάσιν ταῖς πόλεσι, γιγνόμενα μὲν καὶ αἰεὶ ἐσόμενα, ἕως ἂν ἡ αὐτὴ φύσις ἀνθρώπων ἦ, μᾶλλον δὲ καὶ ἡσυχαιότερα καὶ τοῖς εἶδεσι δηλλαγμένα, ὡς ἂν ἕκασται αἰ μεταβολαὶ τῶν ξυντυχιῶν ἐφιστῶνται. ἐν μὲν γὰρ εἰρήνῃ καὶ ἀγαθοῖς πράγμασιν αἰ τε πόλεις καὶ οἱ ἰδιῶται ἀμείνους τὰς γνώμας ἔχουσι διὰ τὸ μὴ ἐς ἀκουσίους ἀνάγκας πίπτειν· ὁ δὲ πόλεμος ὑφελὼν τὴν εὐπορίαν τοῦ καθ' ἡμέραν βίαιος διδάσκαλος καὶ πρὸς τὰ παρόντα τὰς ὀργὰς τῶν πολλῶν ὁμοιοῖ. ἐστασίαζέ τε οὖν τὰ τῶν πόλεων, καὶ τὰ

[1] Σ' αυτές τις ακρότητες ἐφτάσε ο ἐμφύλιος πόλεμος καὶ προκάλεσε μεγάλη ἐντύπωση, γιατί ἦταν ο πρώτος που ἐγίνε. Ἀργότερα μπορεὶ κανεὶς να πη ὅτι ολόκληρος ο Ἑλληνισμὸς συνταράχτηκε, γιατί παντοῦ σημειώθηκαν ἐμφύλιοι σπαραγμοί. Οἱ δημοκρατικοὶ καλοῦσαν τοὺς Ἀθηναίους να τοὺς βοηθήσουν καὶ οἱ ολιγαρχικοὶ τοὺς Λακεδαιμονίους. Ὅσο διαρκούσε ἡ εἰρήνη δεν εἶχαν οὔτε πρόφαση, ἀλλὰ οὔτε τὴν διάθεση να τοὺς καλέσουν για βοήθεια. Με τον πόλεμο, ὁμως, καθεμῖ ἀπὸ τις ἀντίπαλες πολιτικές παρατάξεις μποροῦσε εὐκόλα να βρη ευκαιρία να προκαλέση ἐξωτερικὴ ἐπέμβαση για να καταστρέψη τοὺς ἀντιπάλους της καὶ να ἐνισχυθῇ ἡ ἴδια για ν' ἀνατρέψη τὸ πολίτευμα.

[2] Οἱ ἐμφύλιες συγκρούσεις ἐφέρον μεγάλες καὶ ἀμέτρητες συμφορές στις πολιτείες, συμφορές που γίνονται καὶ θα γίνονται πάντα ὅσο δεν ἀλλάζει ἡ φύση του ἀνθρώπου, συμφορές που μπορεὶ να εἶναι βαρύτερες ἢ ελαφρότερες κ' ἔχουν διαφορετικὴ μορφή ἀνάλογα με τις περιστάσεις. Σε καιρὸ εἰρήνης καὶ ὅταν εὐημερὴ ο κόσμος καὶ οἱ πολιτείες, οἱ ἀνθρώποι εἶναι ἡρεμοὶ γιατί δεν τοὺς πιέζουν ἀνάγκες φοβερές. Ἀλλ' ὅταν ἐρθῇ ο πόλεμος που φέρνει στους ἀνθρώπους τὴν καθημερινὴ στέρση, γίνεται δάσκαλος της βίας κ' ἐρεθίζει τα πνεύματα του πλήθους σύμφωνα με τις καταστάσεις που δημιουργεῖ.

[3] Ο ἐμφύλιος πόλεμος, λοιπόν, μεταδόθηκε ἀπὸ πολιτεία σε πολιτεία. Κι ὅσες πολιτείες ἐμειναν

ἐφυστερίζοντά που πύστει τῶν
προγενομένων πολὺ ἐπέφερε τὴν
ὑπερβολὴν τοῦ καινοῦσθαι τὰς διανοίας τῶν
τ' ἐπιχειρήσεων περιτεχνήσει καὶ τῶν
τιμωριῶν ἀτοπία. καὶ τὴν εἰωθυῖαν ἀξίωσιν
τῶν ὀνομάτων ἐς τὰ ἔργα ἀντήλλαξαν τῇ
δικαιώσει. τόλμα μὲν γὰρ ἀλόγιστος ἀνδρεία
φιλέταιρος ἐνομίσθη, μέλλησις δὲ προμηθῆς
δειλία εὐπρεπής, τὸ δὲ σῶφρον τοῦ
ἀνάνδρου πρόσχημα, καὶ τὸ πρὸς ἅπαν
ξυνετὸν ἐπὶ πᾶν ἀργόν· τὸ δ' ἐμπλήκτως ὄξυ
ἀνδρὸς μοίρα προσετέθη, ἀσφαλεία δὲ τὸ
ἐπιβουλεύσασθαι ἀποτροπῆς πρόφασις
εὐλογος. καὶ ὁ μὲν χαλεπαίνων πιστὸς αἰεὶ,
ὁ δ' ἀντιλέγων αὐτῷ ὑπόπτος. ἐπιβουλεύσας
δέ τις τυχῶν ξυνετὸς καὶ ὑπονοήσας ἐπι
δεινότερος· προβουλεύσας δὲ ὅπως μηδὲν
αὐτῶν δεήσει, τῆς τε ἐταιρίας διαλυτῆς καὶ
τοὺς ἐναντίους ἐκπεπληγμένους. ἀπλῶς δὲ ὁ
φθάσας τὸν μέλλοντα κακὸν τι δρᾶν
ἐπιηνεῖτο, καὶ ὁ ἐπικελεύσας τὸν μὴ
διανοούμενον. καὶ μὴν καὶ τὸ ξυγγενὲς τοῦ
ἐταιρικοῦ ἀλλοτριώτερον ἐγένετο διὰ τὸ
έτοιμότερον εἶναι ἀπροφασίστως τολμᾶν· οὐ
γὰρ μετὰ τῶν κειμένων νόμων ὠφελίας αἰ
τοιαῦται ξύνοδοι, ἀλλὰ παρὰ τοὺς
καθεστῶτας πλεονεξία. καὶ τὰς ἐς σφᾶς
αὐτοὺς πίστει οὐ τῷ θείῳ νόμῳ μᾶλλον
ἐκρατύνοντο ἢ τῷ κοινῇ τι παρανομήσαι. τὰ
τε ἀπὸ τῶν ἐναντίων καλῶς λεγόμενα
ἐνεδέχοντο ἔργων φυλακῇ, εἰ προύχοιεν, καὶ

τελευταῖες, ἔχοντας μάθει τι εἶχε γίνεαι αλλοῦ,
προσπαθούσαν να υπερβάλουν σ' επινοητικότητα, σε
ὑπουλα μέσα και σε ανήκουστες εκδικήσεις.

[4] Για να δικαιολογούν τις πράξεις τους άλλαζαν
ἀκόμα και την σημασία των λέξεων. Η παράλογη τόλμη
θεωρήθηκε ανδρεία και αφοσίωση στο κόμμα, η
προσωπική διστακτικότητα θεωρήθηκε δειλία που
κρύβεται πίσω από εύλογες προφάσεις και η
σωφροσύνη προσωπίδα της ανανδρείας. Η παραφορά
θεωρήθηκε ανδρική αρετή, ενώ η τάση να εξετάζονται
προσεκτικά όλες οι ὀψεις ενός ζητήματος θεωρήθηκε
πρόφαση για υπεκφυγή.

[5] Ὅποιος ἦταν ἐξάλλος γινόταν ακουστός, ενώ ὅποιος
ἔφερνε αντιρρήσεις γινόταν ὑπόπτος. Ὅποιον
ἐπινοοῦσε κανένα τέχνασμα και πετύχαινε, τον
θεωρούσαν σπουδαῖο, κι ὅποιον υποψιαζόταν
σύγκαιρα και φανέρωνε τα σχέδια του αντιπάλου, τον
θεωρούσαν ἀκόμα πιο σπουδαῖο. Ενώ ὅποιος ἦταν
ἀρκετὰ προνοητικός, ὡστε να μην χρειαστοῦν τέτοια
μέσα, θεωρούσαν ὅτι διαλύει το κόμμα και ὅτι εἶναι
τρομοκρατημένος ἀπὸ την ἀντίπαλη παράταξη. Με μια
λέξη, ὅποιος πρόφταινε να κάνη κακό πριν ἀπὸ ἄλλον,
ἦταν ἀξιος ἐπαίνου, καθὼς κ' ἐκεῖνος που παρακινούσε
στο κακό ὅποιον δεν εἶχε σκεφτῆ να το κάνη.

[6] Ἀλλὰ και η συγγένεια θεωρήθηκε χαλαρότερος
δεσμὸς ἀπὸ την κομματική ἀλληλεγγύη, γιατί οι
ομοῖδεάτες ἦσαν ἑτοιμοὶ να ἐπιχειρήσουν ὅ,τιδήποτε,
χωρὶς δισταγμό, και τούτο ἐπειδὴ τα κόμματα δεν
σχηματίστηκαν για να ἐπιδιώξουν κοινὴ ὠφέλεια με
νόμιμα μέσα, ἀλλὰ, ἀντίθετα, για να ικανοποιήσουν
την πλεονεξία τους παρανομώντας. Και η μεταξύ τους
ἀλληλεγγύη βασιζόταν περισσότερο στην
συνενοχήτους παρά στους ὄρκους τους στους θεοὺς.

[7] Τις εύλογες προτάσεις των αντιπάλων τις δέχονταν

οὐ γενναιότητι. ἀντιτιμωρήσασθαί τέ τινα
περὶ πλείονος ἦν ἢ αὐτὸν μὴ προπαθεῖν. καὶ
ὄρκοι εἶ που ἄρα γένοιντο ξυναλλαγῆς, ἐν
τῷ αὐτίκα πρὸς τὸ ἄπορον ἐκατέρω
διδόμενοι ἴσχυον οὐκ ἐχόντων ἄλλοθεν
δύναμιν· ἐν δὲ τῷ παρατυχόντι ὁ φθάσας
θαροῆσαι, εἰ ἴδιοι ἄφαρκτον, ἥδιον διὰ τὴν
πίστιν ἐτιμωρεῖτο ἢ ἀπὸ τοῦ προφανοῦς, καὶ
τό τε ἀσφαλὲς ἐλογίζετο καὶ ὅτι ἀπάτη
περιγενόμενος ξυνέσεως ἀγώνισμα
προσελάμβανεν. ῥᾶον δ' οἱ πολλοὶ
κακοῦργοι ὄντες δεξιὸι κέκληνται ἢ ἀμαθεῖς
ἀγαθοί, καὶ τῷ μὲν αἰσχύνονται, ἐπὶ δὲ τῷ
ἀγάλλονται. πάντων δ' αὐτῶν αἴτιον ἀρχὴ
ἢ διὰ πλεονεξίαν καὶ φιλοτιμίαν· ἐκ δ'
αὐτῶν καὶ ἐς τὸ φιλονικεῖν καθισταμένων τὸ
πρόθυμον. οἱ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσι προστάντες
μετὰ ὀνόματος ἐκάτεροι εὐπρεποῦς,
πλήθους τε ἰσονομίας πολιτικῆς καὶ
ἀριστοκρατίας σῶφρονος προτιμήσει, τὰ μὲν
κοινὰ λόγῳ θεραπεύοντες ἄθλα ἐποιοῦντο,
παντὶ δὲ τρόπῳ ἀγωνιζόμενοι ἀλλήλων
περιγίγνεσθαι ἐτόλμησάν τε τὰ δεινότατα
ἐπεξῆσαν τε τὰς τιμωρίας ἔτι μείζους, οὐ
μέχρι τοῦ δικαίου καὶ τῆ πόλει ξυμφόρου
προτιθέντες, ἐς δὲ τὸ ἐκατέροις που αἰεὶ
ἡδονὴν ἔχον ὀρίζοντες, καὶ ἢ μετὰ ψήφου
ἀδίκου καταγνώσεως ἢ χειρὶ κτώμενοι τὸ
κρατεῖν ἐτοιμοὶ ἦσαν τὴν αὐτίκα φιλονικίαν
ἐκπιμπλάναι. ὥστε εὐσεβεία μὲν οὐδέτεροι
ἐνόμιζον, εὐπρεπεῖα δὲ λόγου οἷς ξυμβαίη

με υστεροβουλία καὶ ὄχι με εὐκρίνεια γὰρ νὰ
φυλαχτοῦν ἀπὸ ἑνὰ κακὸ ἀν οἱ ἄλλοι ἦσαν πιο
δυνατοί. Καὶ προτιμοῦσαν νὰ ἐκδικηθοῦν γὰρ κάποιον
κακὸ ἀντὶ νὰ προσπαθήσουν νὰ μὴν τὸ πάθουν. Ὄταν
ἔκαναν ὄρκους γὰρ κάποιον συμφιλίωση, τοὺς
κρατοῦσαν τόσο μόνο ὅσο δὲν εἶχαν τὴν δύναμιν νὰ
τοὺς καταπατήσουν, μὴ ἔχοντας νὰ περιμένουν
βοήθεια ἀπὸ ἀλλοῦ. Ἀλλὰ μόλις παρουσιαζόταν
εὐκαιρία, ἐκεῖνοι ποὺ πρῶτοι εἶχαν ξαναβρεῖ τὸ
θάρρος τοὺς, ἀν ἐβλεπαν ὅτι οἱ ἀντίπαλοι τοὺς ἦσαν
ἀφύλαχοι, τοὺς χτυποῦσαν κ' ἐνοιωθαν μεγαλύτερη
χαρὰ νὰ τοὺς βλάψουν ἐξαπατώντας τοὺς, παρά
χτυπώντας τοὺς ἀνοιχτά. Θεωροῦσαν ὅτι ὁ τρόπος
αὐτὸς ὄχι μόνο εἶναι πιο ἀσφαλὲς ἀλλὰ καὶ βραβεῖο σὲ
ἀγῶνα δόλου. Γενικά εἶναι εὐκολώτερο νὰ φαίνωνται
ἐπιδέξιοι οἱ κακοῦργοι, παρά νὰ θεωροῦνται τίμιοι
ὅσοι δὲν εἶναι δόλιοι. Οἱ περισσότεροι ἀνθρώποι
προτιμοῦν νὰ κάνουν τὸ κακὸ καὶ νὰ θεωροῦνται
ἐξυπνοὶ, παρά νὰ εἶναι καλοὶ καὶ νὰ τοὺς λένε κουτούς.

[8] Αἰτία ὅλων αὐτῶν ἦταν ἡ φιλαρχία ποὺ ἔχει ρίζα τὴν
πλεονεξία καὶ τὴν φιλοδοξία ποὺ ἐσπρωχναν τὶς
φατρίες ν' ἀγωνίζονται με λύσσα. Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν
κομμάτων, σὲς διάφορες πολιτείες, πρόβαλλαν ωραία
συνθήματα. Ἰσότητα τῶν πολιτῶν ἀπὸ τὴν μια μεριά,
σωφροσύνη τῆς ἀριστοκρατικῆς διοίκησης ἀπὸ τὴν
ἄλλη. Προσποιοῦνταν ἔτσι ὅτι υπηρετοῦν τὴν πολιτεία,
ἐνῶ πραγματικά ἠθέλαν νὰ ικανοποιήσουν προσωπικά
συμφέροντα καὶ ἀγωνίζονταν με κάθε τρόπο νὰ
νικήσουν τοὺς ἀντιπάλους τοὺς. Τούτο τοὺς ὡδηγοῦσε
νὰ κάνουν τὰ φοβερῶτερα πράγματα ἐπιδιώκοντας νὰ
ἐκδικηθοῦν τοὺς ἀντιπάλους τοὺς, ὄχι ὡς τὸ σημεῖο
ποὺ ἐπιτρέπει ἡ δικαιοσύνη ἢ τὸ συμφέρον τῆς
πολιτείας, ἀλλὰ κάνοντας τὶς ἀγριότερες πράξεις, με
μοναδικὸ κριτήριον τὴν ικανοποίηση τοῦ κόμματος

ἐπιφθόνως τι διαπράξασθαι, ἄμεινον ἦκουον. τὰ δὲ μέσα τῶν πολιτῶν ὑπ' ἀμφοτέρων ἢ ὅτι οὐ ξυνηγωνίζοντο ἢ φθόνῳ τοῦ περιεῖναι διεφθείροντο.

[83] Οὕτω πᾶσα ἰδέα κατέστη κακοτροπίας διὰ τὰς στάσεις τῶ Ἑλληνικῶ, καὶ τὸ εὐθες, οὗ τὸ γενναῖον πλεῖστον μετέχει, καταγελασθὲν ἠφανίσθη, τὸ δὲ ἀντιτετάχθαι ἀλλήλοις τῇ γνώμῃ ἀπίστως ἐπὶ πολὺ διήνεγκεν· οὐ γὰρ ἦν ὁ διαλύσων οὔτε λόγος ἐχυρὸς οὔτε ὄρκος φοβερός, κρείσσους δὲ ὄντες ἅπαντες λογισμῶ ἔς τὸ ἀνέλπιστον τοῦ βεβαίου μὴ παθεῖν μᾶλλον προουκόπου ἢ πιστεῦσαι ἐδύναντο. καὶ οἱ φαυλότεροι γνώμην ὡς τὰ πλείω περιεγίνοντο· τῶ γὰρ δεδιέναι τό τε αὐτῶν ἐνδεές καὶ τὸ τῶν ἐναντίων ξυνετόν, μὴ λόγοις τε ἤσσοις ὧσι καὶ ἐκ τοῦ πολυτρόπου αὐτῶν τῆς γνώμης φθάσῃσι προεπιβουλευόμενοι, τολμηρῶς πρὸς τὰ ἔργα ἐχώρουν. οἱ δὲ καταφρονοῦντες κἂν προαισθέσθαι καὶ ἔργῳ οὐδὲν σφᾶς δεῖν λαμβάνειν ἅ γνώμῃ ἔξεστιν, ἀφαρκτοὶ μᾶλλον διεφθείροντο.

τους. Καταδίκάζαν ἀνομα τους αντιπάλους τους ἢ ἄρπαζαν βίαια την εξουσία, ἔτοιμοι να κορέσουν το μίσος τους. Καμιά από τις δύο παρατάξεις δεν είχε κανέναν ηθικό φραγμό κ' εκτιμούσε περισσότερο ὄσους κατόρθωναν να κρύβουν κάτω από ωραία λόγια φοβερές πράξεις. Ὅσοι πολῖτες ἦταν μετριοπαθεῖς θανατώνονταν ἀπὸ την μια ἢ την ἄλλη παράταξη, εἴτε ἐπειδὴ εἶχαν ἀρνηθῆ να πάρουν μέρος στον ἀγώνα εἴτε ἐπειδὴ ἡ ἰδέα καὶ μόνο ὅτι θα μπορούσαν να ἐπιζήσουν προκαλοῦσε ἐναντίον τους τον φθόνο.

[1] Ἐτσι οἱ ἐμφύλιοι σπαραγμοὶ ἐγέναν αἰτία ν' ἀπλωθῆ σ' ὅλο τον ἐλληνικὸ κόσμο κάθε μορφή κακίας καὶ το ἥθος, που εἶναι το κύριο γνώρισμα τῆς ευγενικῆς ψυχῆς, κατάντησε να εἶναι καταγέλαστο κ' ἐξαφανίστηκε. [2] Ὁ ἀνταγωνισμὸς δημιούργησε ἀπόλυτη δυσπιστία καὶ δεν υπήρχε τρόπος που να μπόρῃ να την διαλύσει, οὔτε ἐγγυήσεις οὔτε ὄρκοι φοβεροί. Ὅλοι, ὅταν ἐπικρατοῦσαν, ξέροντας ὅτι δεν υπήρχε ἐλπίδα να κρατηθοῦν μόνιμα στην εξουσία, προτιμοῦσαν, ἀντὶ να δώσουν πίστη στους αντιπάλους τους, να πάρουν τα μέτρα τους για να μην πάθουν οἱ ἴδιοι. [3] Τις περισσότερες φορές ἐπικρατοῦσαν οἱ διανοητικὰ κατώτεροι. Φοβόνταν την δική τους ἀνεπάρκεια καὶ την ἰκανότητα των ἀντιπάλων τους κ' ἔτσι, για να μην νικηθοῦν στην συζήτηση καὶ για να μην πέσουν θύματα των ὄσων οἱ ἄλλοι θα ἐπινοοῦσαν, δεν εἶχαν κανένα δισταγμὸ να προχωρήσουν σε βίαιες πράξεις. [4] Ὅσοι, πάλι, περιφρονοῦσαν τους ἀντιπάλους τους, νόμιζαν ὅτι μπορούσαν σύγκαιρα να καταλάβουν τα σχέδιά τους. Θεωροῦσαν ὅτι δεν ἦταν ἀνάγκη να μεταχειριστοῦν βία για τα ὅσα μπορούσαν, καθὼς νόμιζαν, να πετύχουν με τις ραδιουργίες τους. Ἐτσι, τις περισσότερες φορές, δεν φυλάγονταν καὶ οἱ ἀντίπαλοι τους τους ἀφάνιζαν

Ερμηνευτικές Ερωτήσεις 3.82-83

1. Ο Θουκυδίδης στο παραπάνω απόσπασμα «φιλοσοφεί» παρουσιάζοντας τις απόψεις του για τις επιπτώσεις του πολέμου. Γιατί πιστεύει ότι οι παραπάνω επισημάνσεις έχουν διαχρονική αξία;
2. Ποια αιτία αναδεικνύεται ως η βασικότερη που ωθεί τους ανθρώπους σε πόλεμο; Να επιβεβαιώσετε με αναφορά στο κείμενο. Ποια άλλα αίτια κατά τη γνώμη σας ωθούν τους ανθρώπους να πολεμούν;

